

Svedala ÖP

STRATEGISK MILJÖ- OCH HÅLLBARHETSBESKRIVNING



Slutrapport

2025-05-09

Uppdrag: 344250 [TyrA Namn]
Titel på rapport: STRATEGISK MILJÖ- OCH
HÅLLBARHETSBEKRIVNING
Status: Slutrapport
Datum: 2025-05-09

Medverkande

Beställare: Svedala kommun
Kontaktperson: Lisa Dieckhoff
Konsult: Tyréns Sverige AB
Uppdragsansvarig: Anna Vindelman
Handläggare: Ida Marttila
Emelie Gustafsson
Nicole Byskén
Alexander Eriksson
Kvalitetsgranskare: Cristiano Piga

Sammanfattning

Inledning

Svedala kommun har tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan. En översiktsplan är, enligt miljöbalkens definition en plan som alltid kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En miljöbedömning ska därför genomföras för översiktsplanen och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Svedala kommun har valt att utvidga miljöbedömningen till en hållbarhetsbedömning där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter konsekvensbedöms. Hållbarhetsbedömningen uppfyller miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar. Bedömningar har genomförts integrerat och parallellt med översiktsplanarbetet.

Avgränsning och metod

Miljökonsekvens- och hållbarhetsbeskrivningens avgränsning har arbetats fram tillsammans med Svedala kommun och stämts av i ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Skåne län. De tema som bedömts som relevanta att bedöma är Resurser och klimat, Naturmiljö och biologisk mångfald, Landskap och Kulturmiljö, Bostäder och sysselsättning, Hälsa och livskvalitet samt Delaktighet och demokrati. Aspekter med risk för betydande miljöpåverkan som bedömts relevanta att bedöma är klimat, vatten, kulturmiljö, naturmiljö och jordbruksmark.

Konsekvensbedömningen har fokuserat på att identifiera hur situationen ser ut i kommunen idag för respektive tema och därefter bedömt konsekvenserna av planförslaget för vardera tema. I bedömningen har fokus varit på översiktsplanens ställningstaganden och på markanvändningskartan. För att systematisera och underlätta konsekvensbedömningen används bedömningsgrunder i form av lagar, värdebeskrivningar och hållbarhetsmål.

Bedömningen av planförslaget sker iterativt med återkoppling till kommunen, vilket medför att hållbarhetsbedömningen har möjlighet att påverka innehållet i översiktsplanen.

Planförslaget

Planförslaget består av en utvecklingsinriktning (som beskriver de stora dragen för kommunens utveckling), en planbeskrivning och en plankarta med ställningstaganden och en beskrivning av de förhållanden som kommunen bedömer har en väsentlig betydelse för beslut om mark- och vattenanvändningen. Till planförslaget hör också ett antal planeringsunderlag.

Nollalternativ

I hållbarhetsbedömningen bedöms konsekvenserna av planförslaget och nollalternativet. Nollalternativet beskriver den förväntade utvecklingen i kommunen om planförslaget inte antas. Nollalternativet innebär därmed att gällande översiktsplan fortsatt är det strategiska dokument som ger vägledning vid planering av kommunens markanvändning, dock med undantaget att vissa delar redan är detaljplanelagda i dag och att vissa delar spelat ut sin roll, som till exempel järnväg till flygplatsen och tågstation och bostadsutveckling i Börringe.

Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

Resurser och klimat

Planförslaget innebär ianspråktagande av jordbruksmark, vilket bedöms som negativt. Planförslaget behöver förtydligas med ställningstaganden om att jordbruksmark endast tas i anspråk för åtgärder som innebär ett väsentligt samhällsintresse och att inga andra lämpliga alternativ finns. Det behöver också visa att för de ytor som ändå tas i anspråk har lokaliseringen utretts. Grundat på bostadsbehovet medger planförslaget en stor ökning av byggnation av bostäder, vilket innebär en ökad klimatpåverkan. Det är dock positivt att bebyggelse koncentreras till tätorterna där teknisk infrastruktur samt kollektivtrafik finns i större uträkning jämfört med landsbygden. Planförslaget har riktlinjer för byggnation kopplat till översvämning, där det finns risk för översvämning och planeras bebyggelse finns särskilda hänsynstaganden.

Naturmiljö och biologisk mångfald

Planförslaget har flertalet kommunövergripande ställningstaganden kopplat till naturmiljö som bedöms kunna stärka naturmiljön. Planförslaget bedöms ianspråkta områden som utgör värden för riksintresseområdet, vilket bedöms kunna ge negativa konsekvenser. För vattenförekomsterna bedöms planförslaget inte försvåra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormer, då det finns övergripande ställningstaganden kopplat till miljökvalitetsnormer samt hantering av vatten och även specifika kopplat till tätorter och områden. Det är också positivt att en ekologisk kantzon vid vattendrag pekas ut i markanvändningskartan.

Landskap och kulturmiljö

Planförslaget innehåller övergripande och specifika ställningstaganden som bedöms som positiva för att bevara och utveckla landskaps- och kulturmiljövärden. Dock behöver ställningstagandena för vardera geografiskt objekt bli tydligare. Detta gäller framför allt de utbyggnadsområdena som föreslås inom riksintresseområden.

Det bedöms som positivt att föreslagen utbyggnad i Klågerup och Svedala ligger i direkt anslutning till orterna och knyter an till orternas strukturer och att utbyggnaderna främst sker söder ut, där kulturmiljövärdena generellt är lägre.

I Bara bedöms föreslagen utbyggnad längs Malmövägen och söder om vägen innebära negativa konsekvenser för kulturmiljövärdet. Detta eftersom de ligger inom riksintresseområde för kulturmiljön och bedöms påverka för riksintresset viktiga karaktärsdrag, så som odlingslandskapet tillhörande Spångholmens gård och Torup gods, tätortens tydliga gräns mot det öppna landskapet och siktlinjer i landskapet.

Bostäder och sysselsättning

Planförslaget bedöms kunna skapa goda förutsättningar för kommunen att möta den demografiska utvecklingen och erbjuda många olika bostads- och upplåtelseformer för personer i olika delar av livet. Planen bedöms också skapa förutsättningar för näringslivet och tar hänsyn till näringslivets behov av infrastruktur och kommunikationer och betonar vikten av det regionala perspektivet och goda pendlingsmöjligheter. Planen bedöms därmed bidra till ökad hållbarhet och attraktivitet genom att säkerställa tillgång till bostäder, arbete, arbetspendling och goda kommunikationer, med fokus på att skapa attraktiva miljöer för invånarna. För att säkerställa en hållbar bostadsutveckling och näringslivsutveckling över tid kan dock vissa ställningstaganden i planförslaget behöva stärkas. Framtagna näringslivsstrategier bör kopplas till planförslaget för att konkretisera utmaningar och möjligheter och hur dessa behöver beaktas i planförslaget.

Hälsa och livskvalitet

Sammantaget bidrar planförslaget till goda förutsättningar för rekreation och fysisk aktivitet som kan bidra till positiva konsekvenser för folkhälsan. Detta genom bibehållande och tillgängliggörande av större rekreationsområden samt utvecklad närrekreation av olika storlek och karaktär.

Bedömningen är att bostadsutvecklingen i kommunens tre tätorter har möjlighet att ge positiva effekter för ett enkelt vardagsliv. Planförslaget främjar också tillgänglighet för gång och cykel, utveckling i kollektivtrafiknära lägen samt tillgång till service med mera. Planförslaget innehåller förslag på viss förbättring för hållbar mobilitet utanför och mellan kommunens tätorter.

Det finns bristande underlag om behov och en tydlig riktning i utvecklingen av kultur och fritidsutbudet i kommunen. Bedömningen är att detta riskerar att leda till negativa konsekvenser för olika gruppers möjlighet att ha en jämlik tillgång till ett rikt kultur- och fritidsutbud.

Delaktighet och demokrati

Det saknas plan för dialog som säkerställer att olika grupper kommer till tals i processen. Det saknas även ställningstaganden om vikten av delaktighet i efterföljande planering. Bedömningen är därför att planförslaget i dess nuvarande form innebär negativa konsekvenser för demokrati och delaktighet.

För att främja demokrati och delaktighet föreslås att översiktsplanen bör peka ut utvecklingsområden eller utvalda funktioner där det är av vikt att delaktighet för olika grupper säkerställs i kommande detaljplanering.

Samlad bedömning

Planförslaget innehåller markanvändningsförslag och många ställningstaganden som bedöms medföra positiva konsekvenser för både ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Många positiva konsekvenser kommer av en planering i befintliga tätorter där redan befintlig infrastruktur och service kan användas och där satsningar görs på att stärka orterna samt av att natur- och kulturmiljöer sparas. Negativa konsekvenser av planförslaget bedöms främst uppstå av ianspråktagandet av jordbruksmark för byggnation av bostäder och verksamheter. Detta ianspråktagande innebär negativa konsekvenser för både hushållning med resursen jordbruksmark och för kulturmiljövärden, som är knutna till odlingslandskapet. Det finns naturliga svårigheter för orterna att växa utan att ta jordbruksmark i anspråk till tätortsutvecklingen, eftersom de omges av jordbruksmark. Samtidigt som det är positivt ur flera perspektiv att orterna växer, så behöver översiktsplanen tydligare visa på att alternativ till att ta jordbruksmark i anspråk har undersökts och att inga alternativ finns. Negativa konsekvenser finns också när det gäller demokrati och delaktighet, eftersom planförslaget saknar en plan för dialog som säkerställer att olika grupper kommer till tals i processen med översiktsplanen. Möjligheter finns dock att arbeta vidare med detta under samrådet och i efterföljande planering.

Avstämning mot mål och riktlinjer

Planförslaget bedöms inte försvåra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormer. De i översiktsplanen föreslagna utbyggnadsområdena bedöms kunna leda till en ökning av transporter. Ökningen bedöms dock inte leda till att miljökvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas. För vattenförekomsterna bedöms planförslaget inte försvåra möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormer, då det finns åtgärder i markanvändningskarta och övergripande ställningstaganden som gynnar vattenkvaliteten.

Planförslaget bedöms huvudsakligen styra mot både de globala hållbarhetsmålen och de nationella miljökvalitetsmålen. Där målen bedöms motverkas handlar det huvudsakligen om ianspråktagandet av jordbruksmark och påverkan på kulturmiljövärde. För de folkhälsopolitiska målen behöver planförslaget utvecklas när det gäller deltagande och representation i planprocessen.

Fortsatt arbete och uppföljning

Arbetet med översiktsplanen är i ett samrådsskede och det finns möjlighet att arbeta vidare med innehållet i översiktsplanen för att stärka dess styrning mot en hållbar utveckling. Det fortsatta arbetet med översiktsplanen bör ta sin utgångspunkt i de förslag på åtgärder som föreslås i kapitel 5.

Innehållsförteckning

1 Inledning	8
1.1 Bakgrund och syfte	8
2 Avgränsning	8
2.1 Geografisk avgränsning	8
2.2 Avgränsning i tid	8
2.3 Avgränsning av aspekter	8
3 Metod för bedömning	10
3.1 Bedömningsgrunder	10
3.2 Bedömning av effekt och konsekvens	10
3.3 Osäkerheter	11
4 Alternativ	12
4.1 Nollalternativ	12
4.2 Alternativ lokalisering och utformning	14
4.3 Planförslag	16
5 Miljö- och hållbarhetskonskvenser	17
5.1 Resurser och klimat	17
5.2 Naturmiljö och biologisk mångfald	22
5.3 Landskap och kulturmiljö	25
5.4 Bostäder och sysselsättning	30
5.5 Hälsa och livskvalitet	34
5.6 Delaktighet och demokrati	40
6 Avstämning mot mål och riktlinjer	43
6.1 Miljökvalitetsnormer	43
6.2 Globala hållbarhetsmål	44
6.3 Nationella miljökvalitetsmål	46
6.4 Övriga mål	49
7 Samlad bedömning	50
8 Fortsatt arbete och uppföljning	51

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Enligt plan och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Tidigare översiktsplan var ursprungligen från 2018. Den har bedömts inaktuell.

En kommun ska enligt 6 kap 11 § miljöbalken genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. En översiktsplan är en plan som omfattas av det kravet varför planen ska genomgå en strategisk miljöbedömning och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas (6 kap 1 § miljöbalken). Svedala kommun har valt att göra en hållbarhetsbedömning av översiktsplanen. En hållbarhetsbedömning innebär ett bredare grepp än vad som krävs av en miljöbedömning enligt miljöbalken. Syftet med att genomföra en hållbarhetsbedömning är att integrera samtliga hållbarhetsdimensioner i planeringen, vilket främjar en hållbar utveckling.

2 Avgränsning

2.1 Geografisk avgränsning

Hållbarhetsbedömningen omfattar samma geografiska område som översiktsplanen, det vill säga hela Svedala kommun.

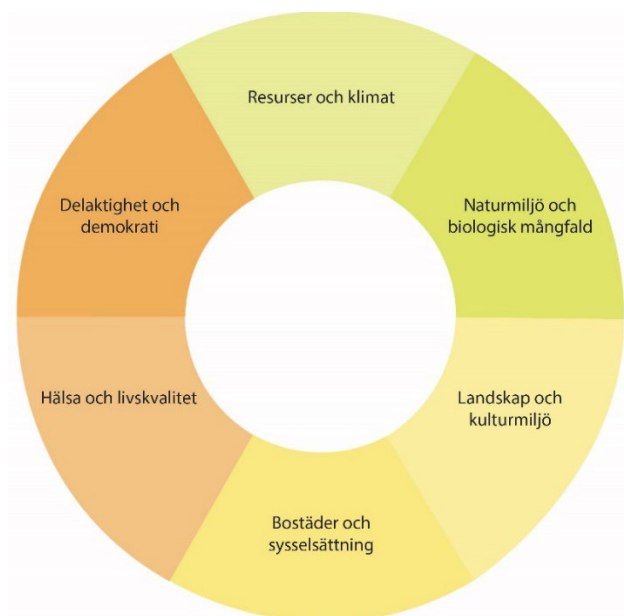
2.2 Avgränsning i tid

Hållbarhetsbedömningen omfattar i första hand samma planeringshorisont som översiktsplanen, vilken är år 2046. I samband med hållbar utveckling är ett viktigt perspektiv att se till påverkan för och hänsyn till framtida generationer. Det kan därmed vara aktuellt att i vissa resonemang och för vissa aspekter ha ett längre tidsperspektiv.

2.3 Avgränsning av aspekter

De konsekvenser som bedömts som relevanta att behandla i denna konsekvensbeskrivning är *Resurser och klimat, Biologisk mångfald och naturmiljö, Landskap och kulturmiljö, Bostäder och sysselsättning, Hälsa och livskvalitet samt Delaktighet och demokrati*. Konsekvensbeskrivningen är strukturerad utifrån dessa sex temana.

Det finns även ett antal övergripande aspekter – tvärgående perspektiv - som berörs under samtliga sex temana i den mån det är relevant. Dessa är *ekosystemtjänster, jämlikhet och attraktivitet*.



Figur 1. Figur över teman i hållbarhetsbedömningen

Betydande miljöpåverkan



De delar i konsekvensbeskrivningen som handlar om miljöaspekter som bedöms kunna medföra en betydande miljöpåverkan tydliggörs med en orange symbol med texten BMP.

Aspekter som bedömts kunna innebära en risk för en betydande miljöpåverkan är:

- Klimat – klimatpåverkan och klimatanpassning.
 - Redovisas under *Resurser och klimat*
- Vatten – med fokus på vattenkvalitet och MKN
 - Redovisas under *Naturmiljö och biologisk mångfald*
- Kulturmiljö – med fokus på Riksintresse för kulturmiljö
 - Redovisas under *Landskap och kulturmiljö*
- Jordbruksmark – hushållning med mark
 - Redovisas under *Resurser och klimat*
- Naturmiljö
 - Redovisas under *Naturmiljö och biologisk mångfald*

Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen är avstämd med länsstyrelsen vid samråd 2024-11-07.

3 Metod för bedömning

En MKB:s omfattning och detaljeringsgrad ska, enligt miljöbalkens 6 kap 12 §, vara rimlig med hänsyn till

- bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
- planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
- var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,
- allmänhetens intresse
- och att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

Detta innebär att vissa effekter blir mer belysta än andra och att aspekter som har liten betydelse kan behandlas översiktligt eller utelämnas. Det innebär också att konsekvensbeskrivning av en översiktsplan endast kan göras på den nivå och utifrån de intentioner och ställningstaganden för fysisk planering som framhålls i planen.

I bedömningen av översiktsplanen är fokus på de ställningstaganden som beskrivs samt markanvändningskartan. Övrig text ingår också i bedömningarna, men tillskrivs inte samma tyngd, eftersom ställningstaganden samt markanvändningskartan utgör de konkretaste delarna och kan antas vara det som framförallt får genomslag i efterföljande planering.

Bedömningen av planförslaget sker iterativt med återkoppling till kommunen, vilket medför att hållbarhetsbedömningen har möjlighet att påverka innehållet i översiktsplanen.

3.1 Bedömningsgrunder

För att systematisera och underlätta konsekvensbedömningen används bedömningsgrunder. Där det är möjligt anges bedömningsgrunder i form av lagkrav, normer och riktvärden. För aspekter som saknar sådana krav utgör exempelvis miljömål samt allmänna förutsättningar och värdebeskrivningar bedömningsgrund. För vissa aspekter används definitioner och stödfrågor som bedömningsgrunder.

Bedömningsgrunder anges under vardera kapitel för aspekterna.

3.2 Bedömning av effekt och konsekvens

Bedömningar görs utifrån "påverkan", "effekt" och "konsekvens".

Påverkan avser förändring av miljön genom exempelvis fysiskt intrång eller störningar i form av buller.

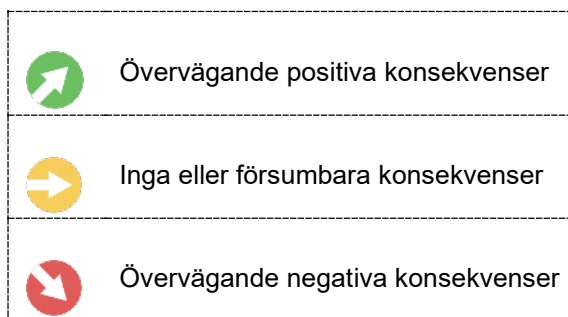
Effekt är en förändring i miljön som påverkan medför, som till exempel förlust av värdefulla naturmiljöer eller förändringar i miljökvalitet som kan mätas, beräknas eller på annat sätt beskrivas.

Konsekvens är betydelsen av de effekter som uppkommer, den verkan de uppkomna effekterna har på en viss företeelse, till exempel biologisk mångfald.

Bedömningen av konsekvenser görs utifrån en sammanvägning av omgivningens värden/känslighet och omfattningen av den påverkan (effekt) som uppstår.

Konsekvensbedömningen görs i förhållande till nuläget, det vill säga de nu rådande förutsättningarna i området. En jämförelse av planförslagets konsekvenser görs därefter mot nollalternativets konsekvenser.

I den samlade bedömningen i kapitel 7 sammanfattas bedömningen med pilar som visar om planförslaget huvudsakligen bidrar till positiva eller negativa konsekvenser för vardera tema.



Figur 2. Pilar som visar om planförslaget bedöms medföra övervägande positiva konsekvenser, inga konsekvenser eller övervägande negativa konsekvenser.

3.3 Osäkerheter

Bedömningar i en MKB är alltid förknippade med ett visst mått av osäkerhet, delvis till följd av att bedömningarna är baserade på en framtida utveckling som inte alltid helt går att förutse, utan ofta är baserade på prognoser och antaganden. Efterföljande planering hanteras i detaljplaner och bygglov. De effekter och konsekvenser som planförslaget bedöms medföra är på så sätt preliminära och planens strategiska nivå tillför vissa osäkerheter till bedömningarna.

Denna miljö- och hållbarhetsbedömning baseras på planförslag daterat 2025-02-07. Arbete med planförslaget har fortsatt under tiden för konsekvensbedömningen, vilket kan innebära att vissa föreslagna åtgärder i konsekvensbeskrivningen redan har vidtagits i planförslaget.

4 Alternativ

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt miljöbalken innehålla en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar med en motivering varför ett visst alternativ har valts. Vidare ska konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd beskrivas, ett så kallat nollalternativ.

4.1 Nollalternativ

Nollalternativet ska beskriva den förväntade utvecklingen om det nya förslaget till översiktsplan inte antas. Nollalternativet innebär därmed att gällande översiktsplan (ÖP 2018) fortsatt är det strategiska dokument som ger vägledning vid planering av kommunens markanvändning, dock med nedan beskrivna undantag.

ÖP 2018 speglar till viss del kommunens aktuella viljeinriktning, men har i andra delar kommit att spela ut sin roll. Vissa delar av översiktsplan 2018 är genomförda/detaljplanelagda i dag och andra delar är inte längre rimlig/aktuella. För dessa delar utgörs nollalternativet därför av hur det detaljplanelagts eller hur det ser ut och fungerar i nuläget. För flera av övriga utvecklingsområden som fanns med i ÖP 2018 pågår också detaljplaneläggning.

Detaljplaner som vunnit laga kraft efter antagande av ÖP 2018:

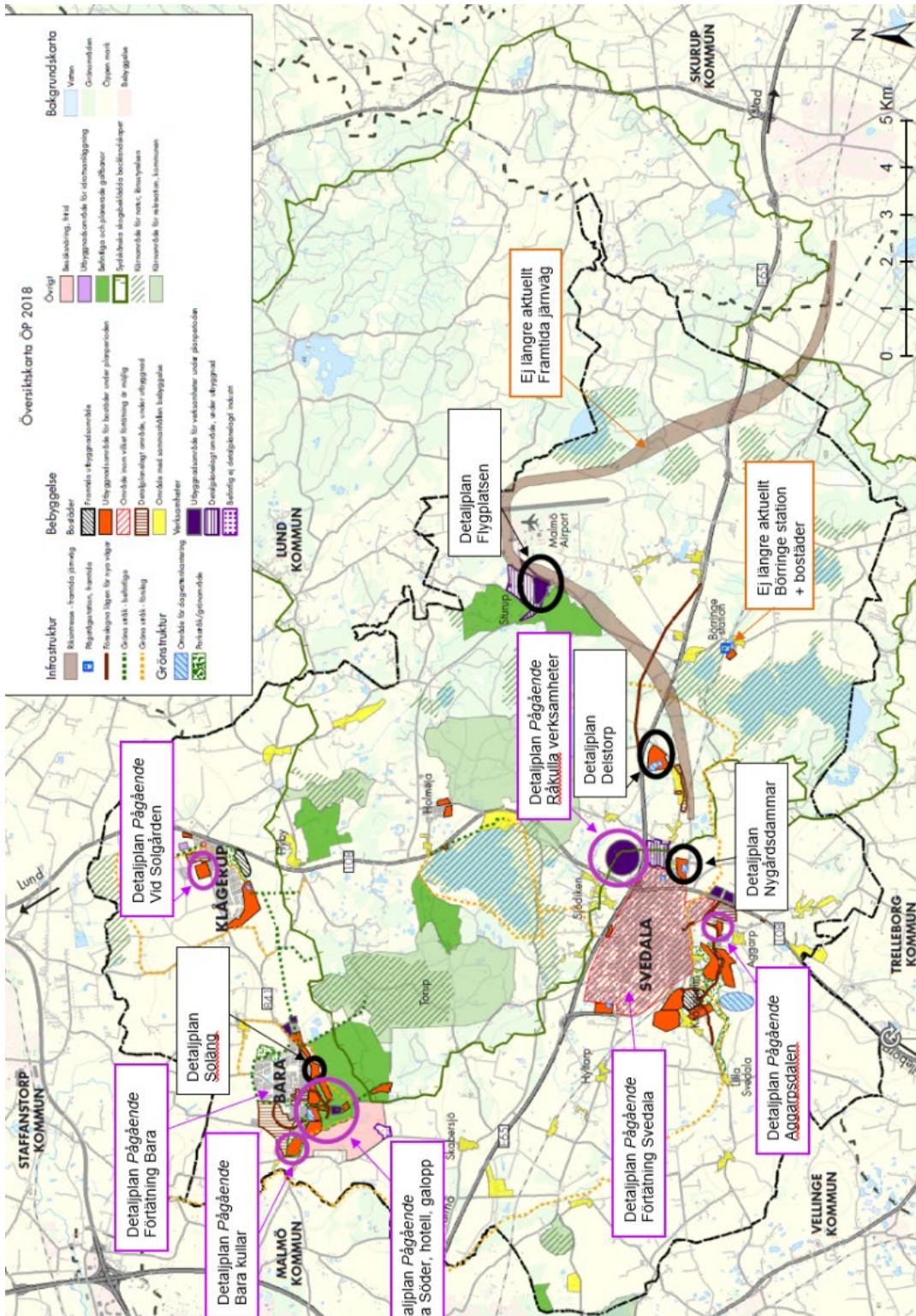
- Nygårdsdammar i östra Svedala
- Delstorp öster om Svedala
- Flygplatsen
- Solång i södra Bara

Områden som inte längre är rimliga/aktuella

- Järnväg till flygplatsen
- Tågstation och bostadsutveckling i Börringe

I översiktsplan 2018 planeras bostads- och serviceutveckling främst i Svedala, Bara och Klågerup, med huvudfokus på Svedala. Samtidigt planeras för utbyggnadsområden i Börringe och Holmeja och 100 nya bostäder i byar på landsbygden.

Förutom service i de tre stora tätorterna planeras det även för service i Holmeja, Yddinge och Börringe. Verksamhetsmark planeras utanför Svedala och Bara och vid flygplatsen.



4.2 Alternativ lokalisering och utformning

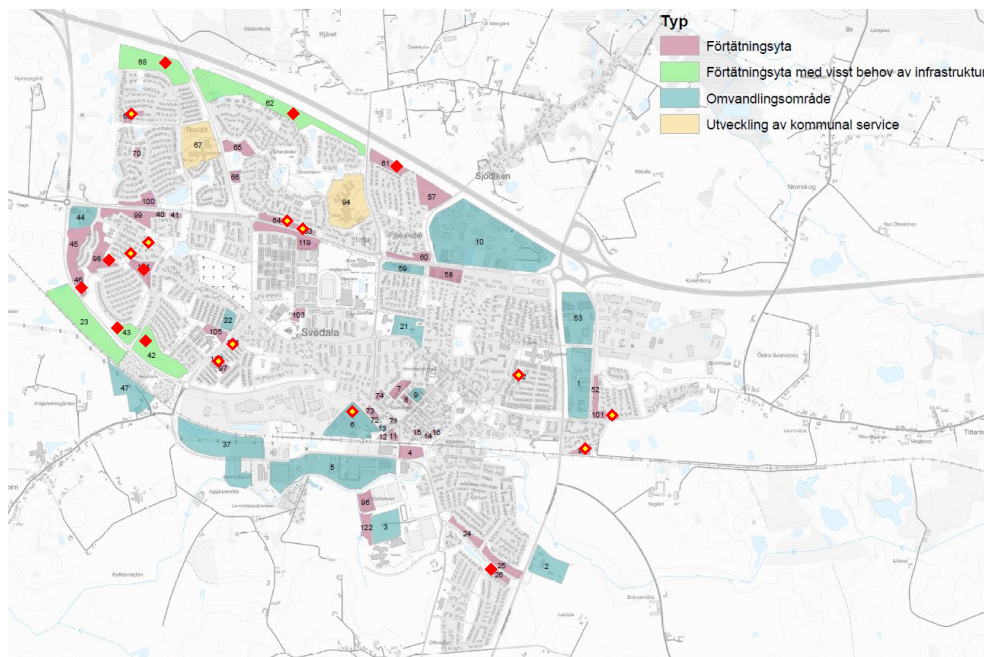
Under arbetet med översiktsplanen sker ett löpande arbete med att undersöka olika alternativ för lokalisering och utformning och konsekvensbedömningen gör inspel i översiktsplanen, vilket resulterar i justeringar och utveckling av planförslaget och att alternativ ibland väljs bort. Här redovisas de justeringar som bedöms vara av störst betydelse samt bortvalda alternativ och motiv till att de valts bort.

Tätortsutveckling och bortvalda alternativ

- Övervägande har gjorts att peka ut bebyggelseområde norr om Svedala. Utpekandet har avfärdats med hänsyn till platsanpassning och naturvärden.
- Övervägande har gjorts att peka ut bebyggelseområde söder om Svedala. Utpekandet har avfärdats med hänsyn till närheten till Aggarps mölla och by och påverkan på det kuperade backlandskapet.
- Överväganden har gjorts att peka ut ett större område för verksamheter öster om Svedala. Utpekandet har minskats ned med hänsyn till platsens värden och befintligt boende.
- Överväganden har gjorts att peka ut bebyggelseområden norr, öster och väster om Bara. Utpekandet har avfärdats på grund av läget långt ifrån service och kommunikationsstråk samt ianspråktagande av jordbruksmark och risk för påverkan på kulturmiljövärden.
- Område för galoppanläggning söder om Bara har flyttats söder ut med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.
- Övervägande har gjorts att peka ut bebyggelseområde norr om Klågerup. Utpekandet har avfärdats på grund av landskapsvärden och översvämningsproblematik.
- Utveckling av Holmeja har övervägts, men avfärdats för att ge prioritet till sågverket.

Förtätningsanalys och bortvalda alternativ

För Svedala, Bara och Klågerup har en förtätningsanalys gjorts. Utifrån den har vissa områden valts bort för stadsbebyggelse främst utifrån hänsyn till naturvärden, rekreationsvärden och utifrån behov av att bevara området för dagvattenhantering (se rödmarkerade områden i kartorna nedan). Även andra områden har valts bort eftersom de bedömts för små och orealistiska att genomföra alternativt ligger för nära trafikinfrastruktur (se rödgulmarkerade områden i kartorna nedan).



Figur 3. Förtätningsanalys Svedala. Bortvalda alternativ markerade med röd och rödgul markering.



Figur 4. Förtätningsanalys Bara. Bortvalda alternativ markerade med röd och rödgul markering.



Figur 5. Förtättningsanalys Klågerup. Bortvalda alternativ markerade med röd markering.

4.3 Planförslag

I den planeringsstrategi som beslutades i februari 2024 konstaterades behovet av att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan för att ge vägledning till efterföljande planering som vilar på aktuella grunder. Processen inleddes februari 2024 och är nu framme vid samrådsfasen.

Planförslaget består av en utvecklingsinriktning (som beskriver de stora dragen för kommunens utveckling), en planbeskrivning och en plankarta med ställningstaganden och en beskrivning av de förhållanden som kommunen bedömer har en väsentlig betydelse för beslut om mark- och vattenanvändningen. Till planförslaget hör också ett antal planeringsunderlag.

I planen möjliggörs för cirka 5000 bostäder främst fördelat på de tre tätorterna Svedala, Bara och Klågerup. Utbyggnaden sker dels som förtätningar inom dagens tätortsgränser och dels som nybyggnad söder om vardera tätort. Utbyggnaden planeras dels som *Funktionsblandad bebyggelse* och dels som *Bostadsbebyggelse*.

Nya verksamhetsområden planeras i anslutning till flygplatsen och i anslutning till Svedala och Bara. Icke störande verksamheter planeras även som förtätning i Svedala och i områden för *Funktionsblandad bebyggelse*. Vissa befintliga industriområden omvandlas till att innehålla mer blandad bebyggelse.

För E65 planeras ny motorvägsträckning vid Börringe och vissa genomfartsleder i orterna planeras bli huvudgator/stadsgator.

I plankartan anges stora sammanhängande områden ut som *Friluftsliv och rekreation* eller *Natur- och kulturlandskap* och ställningstaganden finns på både tätorts- och landskapsnivå som anger att grönstruktur och natur- och kulturmiljö både ska bevaras och stärkas. På landsbygden kan bebyggelse tillkomma om förutsättningar för bland annat teknisk infrastruktur och kollektivtrafik finns.

5 Miljö- och hållbarhetskonsekvenser

Hållbarhetsbedömningen är strukturerad utifrån sex rubriker/teman. Inom respektive tema berörs såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska hållbarhetsperspektiv, i den mån de bedöms påverkas. Perspektiv som hanteras övergripande inom samtliga teman, om det bedöms relevant, är *ekosystemtjänster, jämställdhet, jämlikhet, barnperspektiv, attraktivitet och kommunekonomi*. Under vardera rubrik redovisas en jämförelse med nollalternativet samt förslag till åtgärder i syfte att minska negativ påverkan i de fall planförslaget bedöms medföra negativa konsekvenser.

5.1 Resurser och klimat

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens påverkan på hushållning med resurser (mark, vatten, råvaror och energi) och planens påverkan på klimatet samt planens beredskap för ett förändrat klimat med t.ex. ökad nederbörd, stigande havsnivåer och temperaturhöjningar.

Bedömningsgrunder

Viktiga utgångspunkter för bedömningen är att översiktsplanen ska begränsa exploateringen på jungfrulig mark, undvika risk för negativ påverkan på grundvatten, begränsa klimatpåverkan från transporter, byggnader och energi, stärka områdets motståndskraft mot klimatförändringar samt säkerställa en hållbar kommunekonomi.

Hushållning med jordbruksmark omfattas av bestämmelserna i 3 kapitel 4 § miljöbalken. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för anläggningar som tillgodoser väsentliga samhällsintressen och om dessa väsentliga samhällsintressen inte kan tillgodoses tillfredställande på annan mark.

Sveriges nationella klimatmål sattes i samband med den nationella klimatlagen som trädde i kraft 1 januari 2018. Det långsiktiga målet är att Sverige år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.

I plan- och bygglagen och miljöbalken finns bestämmelser om att kommuner behöver ta hänsyn till och planera för klimatrelaterade risker, så som översvämning, ras, skred och erosion, vid ny planerad markanvändning. Under 2018 infördes en ny bestämmelse i plan- och

bygglagen, genom ett tillägg i 3 kapitel 5 § som innebär att kommuner i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den redan byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade risker som översvämning, ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Mål

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst två Agenda 2030- mål och tre miljökvalitetsmål och mål inom Sveriges klimatpolitiska ramverk:

- Agenda 2030-mål; 12. *Hållbar konsumtion och produktion*, 13. *Bekämpa klimatförändringarna*.
- Nationella miljökvalitetsmål: *Begränsad klimatpåverkan*, *Ett rikt odlingslandskap*, *God bebyggd miljö*.
- Sveriges klimatpolitiska ramverk med klimatmål

Konsekvenser planförslag

Hushållning med jordbruksmark



Under avsnittet Landskap i planförslaget finns kommunövergripande ställningstaganden kopplat till jordbruksmark. Det anges att den tillkommande bebyggelsen behöver vara av sådant intresse att detta motiverar att ianspråkta jordbruksmark. Utifrån olika landskapsområden görs specifika ställningstaganden kopplat till jordbruksmarken. I Backlandskapet Sallerup-Klågerup, (landskapsbildskydd) ska undantag för jordbrukets behov göras. I Sydsånska skogsbeklädda backlandskapet ska fortsatt hästhållning och köttproduktion kunna ske. I det Sydsånska backlandskapet ska brukande av jorden bibehållas samt betesmiljöer upprätthållas. I Lund-Helsingborgsslätt och i Söderslätt värnas en stabil jordbruksproduktion. Kommunen har också tagit fram en analys som värderar jordbruksmarken i kommunen.

Planförslaget innebär ianspråktagande av jordbruksmark i ett antal utbyggnadsområden på cirka 493 hektar. Kring Svedala 157 hektar, kring Bara 66 hektar, kring Klågerup 50 hektar. Detta bedöms ge negativa konsekvenser. Ytorna som får ändrad markanvändning ligger i anslutning till tätorterna och innebär inte att jordbruksytor splittras.

Om Svedalas tätorter ska växa behöver detta till viss del ske på jordbruksmark, eftersom orterna är omgivna av jordbruksmark, men översiktsplanen bör ha en restriktiv hållning till att exploatera jordbruksmark i enlighet med miljöbalken. Planen har ett övergripande ställningstagande som anger att tillkommande bebyggelse ska vara av ett väsentligt samhällsintresse om jordbruksmark ska tas i anspråk. Detta är positivt, men för att ianspråktagandet av jordbruksmark ska kunna anses vara motiverat krävs att översiktsplanen, för varje yta jordbruksmark som tas i anspråk, tydliggör att planerad bebyggelse utgör ett väsentligt samhällsintresse. Det behöver också tydliggöras att behovet inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att en annan mark tas i anspråk, det vill säga att lokaliseringen har utretts. Det är positivt att en förtätningsanalys har gjorts och att förtätningar i orterna föreslås, men översiktsplanen behöver ytterligare undersöka alternativ till att ta jordbruksmark i anspråk, alternativt visa att detta är gjort och att inga fler alternativ finns. Utifrån ett kommunal- och samhällsekonomisk

perspektiv bör värdet av verksamheter eller bebyggelse på anspråkstagen mark vägas mot att fortsatt bruka marken som jordbruksmark. Bedömning kan inte ställa värdena mot varandra i kvantitativa termer men det är viktigt att den nya markanvändningen är av väsentligt samhällsintresse och att markanvändningen i planen vägs mot den alternativa användningen med hänsyn till samhällsekonomiska perspektiv.

Kommunen anger att byggnation på landsbygden ska ske med hänsyn till teknisk infrastruktur, kollektivtrafik och landskapsbild. Här kan ställningstagandet kompletteras med att markanvändningen för befintlig jordbruksmark inte bör ändras.

Hushållning med byggd miljö

Planförslaget har ställningstaganden för omvandling av befintliga områden, vilket bedöms som positivt ur ett markhushållningsperspektiv. Planförslaget kan kompletteras med att utveckling av befintliga, fungerande byggnader och miljöer bör utredas innan rivning och nybyggnation provas för att öka förutsättningar för att hushålla med redan bebyggd miljö och minimera klimatpåverkan samt uppkomst av avfall.

Ur ett resurs- och kommunalekonomiskt perspektiv är anspråkstagen mark för byggd miljö gjord med hänsyn till att utveckling ska ske i befintlig bebyggelse i första hand. Utvecklingen sker i huvudsak i direkt anslutning till de befintliga orterna med god hänsyn till resurseffektivitet, befintlig infrastruktur och kommunikationer. Den bebyggda miljön behöver säkerställa att behov för såväl invånare som verksamheter tillfredsställs för att göra Svedala till en attraktiv kommun att leva och verka i. Ny bebyggelse behöver ta stor hänsyn till resurseffektivitet och förutsättningar att stötta en hållbar omställning utifrån ett långt tidsperspektiv. Planförslaget bedöms möjliggöra för obetydliga eller positiva konsekvenser.

 BMP

Klimatpåverkan

Planförslaget saknar kommunövergripande ställningstaganden för minskad klimatpåverkan. Planförslaget kan förstärkas kring minskad klimatpåverkan med ställningstaganden kring exempelvis energiförsörjning eller nybyggnation som generellt har stor påverkan på klimatutsläpp.

Översiktsplanens utgångspunkt att möjliggöra för en befolkningsökning som motsvarar ungefär 5000 ytterligare bostäder till 2055, cirka 180 bostäder per år. Detta kan innebära svårigheter att nå nationella klimatmål då det innebär en hög utbyggnadstakt av bostäder och infrastruktur samt ett ökat resande inom kommunen. Det är dock positivt att kommunen i planförslaget nyttjar befintliga strukturer då föreslagna bebyggelseområden främst planeras till de tre stora tätorterna. Detta skapar förutsättningar för ett hållbart resande. Cirka en tredjedel av energianvändningen i kommunen härrör från transporter för att minska påverkan från transporter är det viktigt att möjliggöra för ett hållbart resande. Planförslaget kan förstärka kring detta med tydligare ställningstaganden om tillgång till kollektivtrafik vid nybyggnation.

Planförslaget har generella ställningstaganden kring hållbart resande, men det saknas hur det hållbara resandet ska öka. Det är positivt att

planförslagets ställningstaganden för transporter identifierar viktiga stråk gång-, cykel- och kollektivtrafikresor som ska byggas ut och orter att länka samman. Så kallade supercykelstråk ska byggas mellan Malmö - Bara och Malmö - Svedala. Detta bedöms skapa förutsättningar för minskad klimatpåverkan om dessa stråk utvecklas.

En knapp tredjedel av energianvändningen härrör från bostäder och här finns en möjlighet att minska klimatpåverkan. I den version av översiktsplanen som har bedömts har uppgifter om energiproduktion och energidistribution dock inte varit färdiga, varför ingen bedömning har kunnat göras.

Sammantaget bedöms planförslaget kunna bidra till minskad klimatpåverkan med att möjliggöra för mer hållbart resande, men planförslaget bedöms medföra negativa konsekvenser då det innebär en stor ökning av byggnation samt att det saknas tydliga ställningstaganden kopplat till klimatpåverkande åtgärder samt hållbart resande.

Klimatanpassning

 **BMP**

Planförslaget inkluderar ställningstaganden om byggnation med avseende på översvämningsrisker. Enligt planförslaget är ny bebyggelse inom svämplan/båtadsområden inte lämplig och nyexploaterade områden behöver planeras efter 20 årsregn på mättad mark och samhällsviktiga funktioner behöver klara ett 400 årsregn. Kommunen har gjort översvämningskarteringar i Svedala tätort av ett 100 årsregn respektive ett 400 årsregn, vilket är rekommenderat att ta hänsyn till för ny bebyggelse respektive samhällsviktiga funktioner från länsstyrelserna i Stockholms och Västra Götalands län. Planförslaget innebär dock etablering av viss bebyggelse inom områden som kan komma att påverkas av översvämning. De identifierade riskerna beskrivs i de platsspecifika ställningstagandena för att utredas vidare i kommande planprocesser. Ur kommunalekonomiskt och samhällsekonomiskt perspektiv är dessa risker mycket relevanta utifrån skadekostnader och upprätthållande av samhällsviktiga funktioner.

Planförslagets förslag på utbyggnadsområden innebär en ökad hårdgörandegrad av mark inom kommunen. När naturmark ersätts med hårdgjord mark försvinner den förmåga som naturmark generellt har gällande att förebygga oönskade effekter av pågående och kommande klimatförändringar. Planförslaget inkluderar även ställningstaganden om hållbara dagvattenlösningar vid förtätning. Detta kan kompletteras med att hållbara dagvattenlösningar, så som öppna multifunktionella lösningar, i första hand ska tillämpas även vid nya detaljplaner.

Planförslaget saknar ställningstaganden i detta skede kring risker för skador på den redan byggda miljön till följd av klimatrelaterade risker.

Planförslaget innebär en ökning av hårdgjorda ytor och byggnation i områden som riskerar att översvämmas, planförslaget har dock riktlinjer för byggnation kopplat till klimatrelaterade risker och hantering av vatten och inga konsekvenser bedöms uppstå.

Förslag till åtgärder

Hushållning med jordbruksmark

BMP

Tydliggör att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk om planerad bebyggelse utgör ett väsentligt samhällsintresse och endast där det inte bedömts finnas andra möjliga lokaliseringar.

Utveckling på landsbygd ska ta hänsyn till jordbruksmarkernas produktionsvärde och får inte fragmentera större sammanhängande ytor jordbruksmark. Vid bebyggelse i jordbrukslandskap ska hänsyn tas till karaktären på omgivande bebyggelsemiljö vid placering och gestaltning.

Hushållning med byggd miljö

Komplettera ställningstagande med att möjlighet att nyttja befintliga byggnader bör utredas innan nyproduktion.

BMP

Klimatpåverkan

Komplettera planförslaget med åtgärder för att öka hållbart resande, exempelvis genom att lokalisera viktiga målpunkter så att de nås med kollektivtrafik, gång och cykel och genom att utveckla kollektivtrafik och gång- och cykelbanor i nya utbyggnadsområden.

BMP

Klimatanpassning

Komplettera planförslaget med kommunens syn på risken för skador på den redan byggda miljön som kan följa av klimatrelaterade risker som översvämning, ras, skred och erosion samt hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Komplettera planförslaget med ställningstagande kring hur risker med skyfall och översvämning ska hanteras i orter där skyfallskartering saknas.

Jämförelse med nollalternativet

Jämfört med nollalternativet innebär planförslaget fler bostäder, vilket i sig innebär en ökad klimatpåverkan med ianspråktagande av mark och nybyggnation. Utveckling i mindre byar och på landsbygd blir mer begränsad med planförslaget jämfört med nollalternativet och koncentreras i större utsträckning till orter med kollektivtrafikförsörjning, vilket bedöms ge möjlighet till ett ökat hållbart resande. Sammantaget bedöms konsekvenserna som mindre negativa i nollalternativet i och med att mer byggnation sker i planförslaget.

Jämfört med planförslaget bedöms ianspråktagandet av jordbruksmark som likvärdigt och konsekvenserna bedöms precis som för planförslaget som negativa.

Planförslaget har tydligare riktlinjer kopplat till översvämning jämfört med nollalternativet och jämfört med planförslaget bedöms konsekvenserna för nollalternativet som negativa.

5.2 Naturmiljö och biologisk mångfald

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens påverkan på natur, vatten och den biologiska mångfalden. Med biologisk mångfald avses variationsrikedomen mellan arter, inom arter och i livsmiljöer. Biologisk mångfald och de ekologiska sambanden utgör grunden för ekosystemen. Biologisk mångfald är också grundläggande för flera så kallade ekosystemtjänster (nyttor människor har av naturen), och påverkar inte bara ekologiska aspekter utan även ekonomisk och sociala.

Bedömningsgrunder

Enligt miljöbalken 3 kapitel 3 § ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Miljökvalitetsnormer för vatten har legat till grund för bedömningarna gällande aspekten vatten. Miljökvalitetsnormerna (5 kap. miljöbalken) är ett rättsligt verktyg som ställer krav på vattnets kvalitet efter en viss tidpunkt. Samtliga vattendrag och sjöar ska uppnå god ekologisk status, men målären för dem är olika beroende på omfattning av åtgärderna för att uppnå miljökvaliteten. Miljökvalitetsnormer för vatten syftar till att skydda och förbättra kvaliteten i vattenmiljöer. Inom ramen för EU:s vattendirektiv (2006/60/EG) har miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten utvecklats. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå normen om god status och statusen får inte försämrats, dock kan undantag göras.

Mål

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst 4 Agenda 2030 mål och 4 miljökvalitetsmål:

- Agenda 2030-mål; 6. *Rent vatten och sanitet*, 11. *Hållbara städer och samhällen*, samt 15. *Ekosystem och biologisk mångfald*.
- Nationella miljökvalitetsmålen; *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Konsekvenser planförslaget

Naturmiljö



Planförslaget har flertalet kommunövergripande ställningstaganden kopplat till naturmiljö. Olika typer av känsliga och värdefulla biotoper ska skyddas och bevaras och stärkas. I planförslaget anges också att naturvårdsplanen ska användas som ett planeringsunderlag. Planförslaget har ställningstaganden kopplat till grönstruktur på både tätorts- och landskapsnivå som anger att grönstruktur både ska bevaras och stärkas. Detta bedöms kunna medföra positiva konsekvenser för skyddsvärd naturmiljö.

Enligt planförslaget planeras ny bebyggelse främst ske i tätorterna. Detta bedöms som positivt då det innebär att större sammanhängande naturområden värnas. I plankartan pekas också stora sammanhängande områden ut som *Friluftsliv och rekreation* eller *Natur- och kulturlandskap* och *Jordbruk*. På landsbygden kan bebyggelse tillkomma om

förutsättningar för bland annat teknisk infrastruktur och kollektivtrafik finns, ställningstagandet kan även kompletteras med hänsyn till naturmiljövärden.

Stora delar av Svedala kommun omfattas av riksintresseområdet för naturvård "Backlandskapet söder om Romeleåsen" enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Enligt värdebeskrivningen säkerställs riksintresseområdets värden genom fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement, restaurering av igenvuxna naturbetesmarker och bevarande av våtmarkernas värde. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar samt dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt som påverkar våtmarker. Även avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena. Stora delar av riksintresseområdet ligger inom markanvändning Friluftsliv och rekreation eller Natur- och kulturlandskap. Planförslaget har ställningstaganden som värnar de värden som pekas ut för riksintresseområdet, vilket bedöms ge positiva konsekvenser. Inom riksintresseområdet föreslås dock även markanvändning för bostadsbebyggelse och verksamheter enligt planförslaget, exempelvis vid flygplatsen, i Klågerup, Bara och i Svedala. Den nya bebyggelsen planeras i anslutning till befintlig bebyggelse eller infrastruktur. Vid Svedala utgörs markanvändningen i dag av åkermark och betesmark, men det finns även områden som utgör sumpskog enligt underlag från Skogsstyrelsen. Övriga områden där förändrad markanvändning föreslås utgörs främst av åkermark, men även viss del betesmark. Planförslaget bedöms därmed ianspråkta områden som utgör värden för riksintresseområdet (områden med jordbruk med åkerbruk och sumpskogar), vilket bedöms kunna ge negativa konsekvenser.

De sex naturreservat och fem Natura 2000-områden inom kommunen ligger inom markanvändning Friluftsliv och rekreation eller Natur- och kulturlandskap och påverkas inte av någon förändrad markanvändning. Det finns dock risk för målkonflikt om känsliga naturområden även används för friluftsliv- och rekreationsändamål om det innebär ökade störningar och slitage, vilket kan ge negativa konsekvenser.



Vattenmiljö

För att uppfylla miljö kvalitetsnormerna ska kommunen vidta åtgärder och förebygga risker genom fysisk planering. Tätorterna föreslås kompletteras med ny bebyggelse genom komplettering av områden i anslutning till de tre stora tätorterna. Detta innebär en potentiellt ökad föroreningstransport från områden som får större andel hårdgjorda ytor samt från byggnader och transporter. Det ger i sin tur risk för påverkan på ytvattenförekomster och möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Omvandling av jordbruksmark till bebyggelse kan medföra ett minskat näringsläckage till vattenförekomster. Vid utveckling av befintliga och nya områden behöver en lämplig dagvattenavledning till vattenförekomsterna säkerställas vid utformning och beslut om dagvattenhanteringen. Detta görs i det fortsatta arbetet med detaljplaner och enligt ställningstaganden ska naturlig fördröjning användas och områden där hänsyn behöver tas till miljö kvalitetsnormer pekas ut. Enligt ställningstaganden ska vattendragen

skyddas och bevaras med en ekologisk kantzon, vilket också visas i markanvändningskartan där vattendragen som inte ligger i anslutning till exempelvis Bostadsbebyggelse eller Landsbygd omges av en yta med markanvändning Natur. Att ha en vegetationszon kring vattendrag är positivt för vattendrags och sjöars ekologiska status och planförslaget bedöms kunna medföra positiva konsekvenser. Inom kommunen finns tio ytvattenförekomster med miljö kvalitetsnormer kopplade till sig. Åtta av dessa är vattendrag; Havgårdsbäcken, Torrebergabäcken, Spångholmsbäcken SEGE Å: Spångholmsbäcken-Börringesjön SEGE Å: Börringesjön- Fjällfotasjön Dybäcksån HÖJE Å: Önnerupsbäcken-källa SEGE Å: Torrebergabäcken - Spångholmsbäcken och tre är sjöar; Börringesjön Fjällfotasjön Yddingesjön. Flertalet av dessa har dålig eller otillfredsställande ekologisk status, där de ofta är påverkade av näringsämnen eller har påverkad hydrologi eller och morfologi då de är rätade. Med de kantzoner vid vattendrag som finns i planförslaget bedöms det finnas möjlighet att minska påverkan från näringsläckage. Det kan också finnas utrymme för åtgärder som kan förbättra hydrologi och morfologi, men detta kan förtydligas i planförslaget. Med andra ställningstaganden kopplat till våtmarker och naturlig hantering av vatten bedöms planförslaget inte försvåra för möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormer. Sammantaget bedöms konsekvenserna som positiva.

För kommunens grundvattenförekomster finns inga specifika ställningstaganden, men det finns generella ställningstaganden kopplat till grundvatten om att grundvattentillgångar långsiktigt ska skyddas.

Förslag till åtgärder

Naturmiljö



Planförslaget behöver kompletteras med hur kommunen avser att tillgodose riksintresse för naturvård. Det framgår inte av planförslaget.

I planförslaget finns ställningstaganden kring vilken hänsyn som ska tas vid byggnation på landsbygden. Ställningstagandet kan med fördel förtydligas med att även hänsyn ska tas till naturmiljövärden.



Vattenmiljö

Med hänsyn till de problem som finns för de flesta vattenförekomsterna i kommunen kan ställningstaganden för miljö kvalitetsnormer kompletteras med att åtgärder för hydrologi och morfologi bör genomföras.

Jämförelse med nollalternativet

Jämfört med nollalternativet medför planförslaget liknande påverkan på naturmiljön, vilket är liten. Planförslaget pekar dock ut större sammanhängande områden som natur- eller grönområden, vilket bedöms som positivt och stärker bevarandet och utvecklandet av grönstrukturen. I nollalternativet pekas vissa stråk längs vattendrag ut som grönområde, men i planförslaget har dessa områden utökats vilket bedöms som positivt. I planförslaget stärks även arbetet med miljö kvalitetsnormer med ställningstaganden, både övergripande och för tätorterna eller områden. Planförslaget bedöms innebära positiva konsekvenser jämfört med nollalternativet.

5.3 Landskap och kulturmiljö

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens påverkan på kulturmiljö och landskap. Med kulturmiljö menas av människan påverkade spår i landskapet som berättar om de historiska skeenden och processer som lett fram till dagens landskap. Kulturmiljö kan omfatta enskilda lämningar såväl som geografiska områden av olika storlek. Kulturmiljö omfattar även immateriella företeelser såsom Ortsnamn. Landskapsbild är den samlade bilden av den visuella upplevelsen av stadens och landskapets uppbyggnad och olika beståndsdelar. Grundelementen i staden och landskapet kan definieras genom nyckelbegrepp som identitet, form och struktur, skala, färg, rumslighet, orienterbarhet med mera.

Bedömningsgrunder

Den europeiska landskapskonventionen (ELC) understryker betydelsen av landskapet som vår gemensamma tillgång och vårt gemensamma ansvar. Enligt landskapskonventionen är det vår skyldighet att hantera landskapets mångfald av värden på ett hållbart sätt.

Kulturmiljölagen säger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Kulturmiljön är en ändlig resurs; visserligen tillkommer nya värden successivt, men det som försvinner går inte att återskapa.

I miljöbalkens miljöbegrepp ingår även kulturmiljön och miljöbalken inkluderar ett antal bestämmelser till skydd för kulturvärden. Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som från allmän synpunkt har betydelse på grund av deras kulturvärden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem.

Riksintressen för kulturmiljövärden och kulturmiljöer av allmänt intresse regleras i 3 kapitel 6 § miljöbalken. Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada. Kulturmiljöer av allmänt intresse ska så långt som möjligt skyddas mot påtaglig skada. Riksintressen för kulturmiljön utgörs av kulturhistoriska landskap och ska sammantaget ge en bild av landets och befolkningens utveckling. Kulturmiljöer av riksintresse har stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. De värden som ligger till grund för utpekandet är knutna till såväl enskilda objekt och delområden som till miljöns kulturhistoriska och rumsliga samband.

Mål

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst 1 Agenda 2030 mål och 1 miljö kvalitetsmål:

- Agenda 2030-mål; 11. Hållbara städer och samhällen (delmålet 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv)
- Nationella miljö kvalitetsmål; God bebyggd miljö

Konsekvenser planförslag

Stads- och landskapsbild

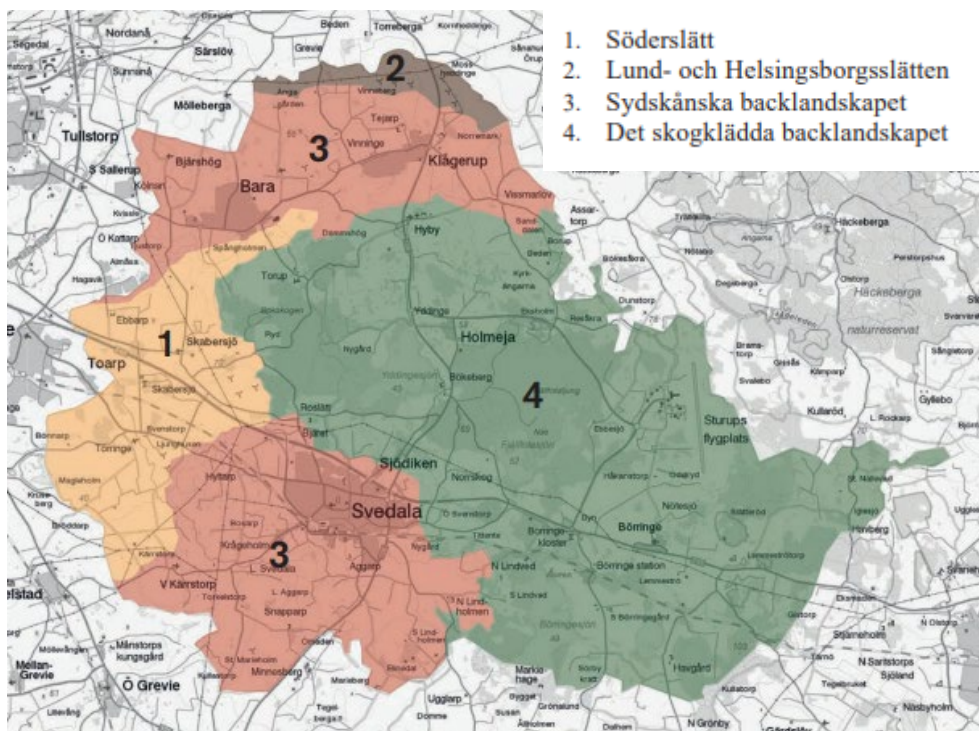
Landskapet i kommunen karaktäriseras av det böljande backlandskapet med omväxlande öppna odlingsmarker och skogsmarker med ädellövskog och sjöar. På landsbygden finns karaktärsfulla byar och storslagna godsmiljöer och kommunens orter Svedala, Bara och Klågerup har tydliga egna identiteter och karaktärer. Terrängen i kommunens västra del präglas av det så kallad *Sydsåkanska backlandskapet*, ett småkulligt, relativt slättbetonat område som vetter mot lundaslätten och Söderslätt. Sege å ringlar genom de uppodlade markerna söder om Svedala tätort. I kommunens inre och östra delar finns det *Skogsklädda backlandskapet*, som är starkare kuperade partier av backlandskapet med skogklädda kullar och sjöar som dominanta inslag i landskapet. Se Figur 6 nedan.

Backlandskapet norr om Bara och Klågerup omfattas av landskapsbildskydd (Naturvårdslagen 19 §¹). I planförslaget föreslås ingen utveckling inom områden som bedöms påverka landskapsbilden eller landskapsbildskyddet negativt. Det är också positivt att planförslaget har ett ställningstagande om att det ska vara ett öppet landskap och att inga nya byggnader, ingen skogsodling eller upplag, högsänningsledning, schaktning eller utfyllnad ska förekomma inom område med landskapsbildsskydd. Undantag finns dock för jordbrukets behov.

I takt med att kommunen växer och mer bostäder, service och verksamheter etableras kommer stads och landskapsbilden förändras. Konsekvenserna av detta beror på i vilken grad hänsyn tas till befintliga strukturer, arkitektur och kulturmiljöer vid nybyggnation och förändringar. Om planförslagets ställningstaganden för landskapet och kulturmiljön följs bedöms positiva effekter på stads- landskapsbild kunna uppstå. Det är positivt att kommunen vill bevara och säkerställa läsbarheten av storskaliga kulturhistoriska godslandskap, tillhörande historiska odlingslandskap, byar, verksamheter, plattgårdar samt järnvägens byggnader och stationsmiljöer. Det är också positivt att planförslaget har ställningstaganden om ny bebyggelses anpassning till de olika orternas karaktär, arkitektur och kulturmiljöer. Samtidigt bedöms negativa konsekvenser uppstå på grund av planförslagets påverkan på jordbrukslandskapet och siktlinjer i jordbrukslandskapet söder om Bara, se nedan under Riksintressen och regionala intressen.

Planförslagets ambitioner att utveckla inbjudande och tydliga entrévägar till Svedala och dess centrum bedöms också kunna innebära positiva konsekvenser för stadsbilden i Svedala. Samtidigt planeras ytkrävande verksamheter på jordbruksmark vid Råkulla, vilket påverkar utblickar över landskapet och kommer att ställa höga krav på gestaltningen av området.

¹ Även om begreppet inte finns i den nu gällande miljöbalken, gäller bestämmelserna fortfarande i berörda områden så länge Länsstyrelsen inte beslutar något annat.



Figur 6. Karta med landskapskaraktärer i Svedala kommun. (Källa: Kulturmiljöprogram för byarna och landsbygden Svedala kommun. Nyréns, 2019.)



Riksintressen och regionala intressen

Det finns tre områden av riksintresse för kulturmiljövården i Svedala Kommun: M:K 116, Görslöv – Bara – Torup – Hyby, M:K 117, Skabersjö och M:K 122, Börringe – Anderslöv. Se Figur 7 nedan.

I kommunen finns också tre värdefulla kulturmiljöer och ett kulturmiljöstråk utpekade av länsstyrelsen i det regionala kulturmiljöprogrammet:

- Kulturmiljöer:
 - Börringe-Lindholmen
 - Skabersjö-Bara-Mölleberga
 - Svedala
- Kulturmiljöstråk:
 - Grevebanan Malmö-Ystad järnväg.

Riksintresseområdenas geografiska avgränsningar överensstämmer i stort med de värdefulla kulturmiljöerna *Skabersjö-Bara-Mölleberga* och *Börringe-Lindholmen*.

Planförslaget bedöms inte påverka riksintresse M:K 117, *Skabersjö*, eller den del av den regionalt utpekade kulturmiljön *Skabersjö-Bara-Mölleberga*, som omfattar området kring Skabersjö. Detta eftersom ingen förändrad markanvändning planeras som påverkar riksintresset eller det regionala intresset.

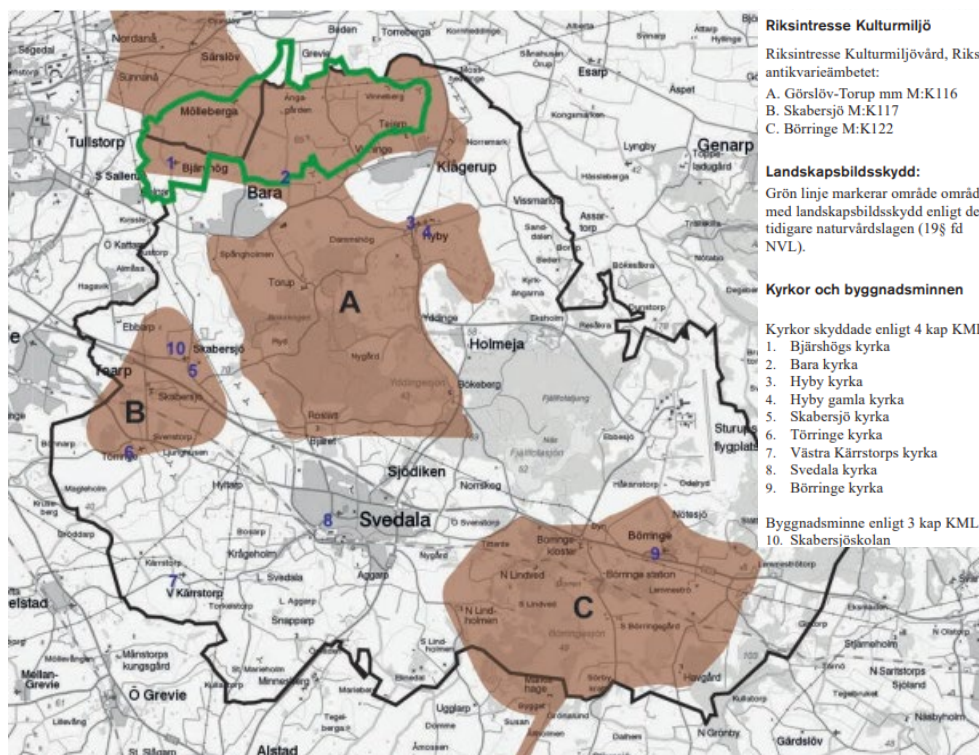
Planförslaget påverkar M:K 122, *Börringe – Anderslöv* och det regionalt utpekade området *Börringe-Lindholmen* genom ny vägdragning för E65

och utveckling av Börringe kloster. För ny vägdragning för E65 finns vägplan framtagen och konsekvenserna beskrivna i tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (*Vägplan E65 Svedala-Börringe*. Projektnummer 148 277. Trafikverket 2024). Konsekvenserna av utveckling kring Börringe kloster bedöms som positiva, eftersom ambitionen är att upprätthålla värden genom skötsel och att tillgängliggöra kulturhistorien.

Planförslaget påverkar riksintresse *M:K 116 Görslöv – Bara – Torup – Hyby* och det regionalt utpekade området *Skabersjö-Bara-Mölleberga*, genom ny bostadsbebyggelse och funktionsblandad bebyggelse i Bara och Klågerup.

I Klågerup bedöms föreslagen utbyggnad innebära obetydlig negativ påverkan och ingen påtaglig skada bedöms uppstå på riksintresset av planförslaget i denna del. Detta eftersom Utbyggnad sker i kanten av riksintresseområdet och inte bedöms beröra riksintressets värdekärnor.

I Bara påverkas riksintresset, förutom av ny bostadsbebyggelse och funktionsblandad bebyggelse, även av utvecklingsplaner för rekreation och fritid (Galopp och Hotell- och konferensanläggning). Det är positivt att det finns ställningstaganden kopplat till föreslagen utveckling om att särskild hänsyn ska tas till riksintresse kulturmiljö och om att bevara historiska stråk och siktlinjer. För flera av utbyggnadsobjekten är dock ställningstagandena övergripande och bedöms därmed inte ge en tydlig styrning för efterföljande planering. Effekter av planförslagets utbyggnad längs Malmövägen innebär att det storskaliga odlingslandskapet blir mindre tydligt och att odlingslandskap tillhörande Spångholmens gård och Torups gods försvinner, att siktlinjer över odlingslandskapet och mot Spångholmsgården från vägen försvinner och att bebyggelsens täthet, struktur och skala riskerar att avvika mycket i befintlig miljö. Effekter av utbyggnadsområde vid Torupsvägen innebär att den historiska förståelsen för Torups gods minskar och att vägen och alléns placering i det öppna landskapet försvinner. Vad utbyggnaden vid Spångholmens gård till hotell- och konferensverksamhet samt vad utbyggnaden till galopp- och konferensanläggning innebär för kulturmiljön och landskapet är svårt att utläsa av planförslaget, eftersom ingen omfattning eller utformning framgår. Ställningstagande finns för Spångholmens gård om hänsyn till kulturmiljö, rätvinkligt vägsystem och siktlinjer. Det bedöms positivt att gården får nya funktioner och därmed omhändertas samt att kulturmiljö därmed tillgängliggörs. Viktigt för ny bebyggelse vid Spångholmens gård kommer att bli att den underordnar sig gården och för galopp- och konferensanläggningen att den anpassas till landskapet. Konsekvenserna av utbyggnadsområden längs Malmövägen och söder om vägen bedöms som negativa för kulturmiljön, eftersom de riskerar att påverka viktiga karaktärsdrag för kulturmiljön och riksintresset. Kunskap saknas för att avgöra om hur stor påverkan är på riksintresset och om påtaglig skada på riksintresset uppstår. I pågående arbetet med planprogram för Bara Söder tas det fram en utredning om de kumulativa effekterna av tidigare, pågående och framtida planering söder om Bara. Resultatet från denna kommer att inarbetas i översiktsplanen.



Figur 7. Karta över Riksintresse kulturmiljö, Landskapsbildsskydd, kyrkliga kulturminnen och byggnadsminne. (Källa: Kulturmiljöprogram för byarna och landsbygden Svedala kommun. Nyréns, 2019.)

Kommunala intressen

Det bedöms positivt att plankartans utpekade områden med *Natur- och kulturlandskap*, *pågående* är definierade som områden med höga natur- och/eller kulturmiljövärden och att befintliga verksamheter ska kunna fungera inom dessa områden, men att inga nya eller ändrade verksamheter ska förekomma som kan skada beskrivna värden. Likaså bedöms det positivt att plankartans utpekade områden med *Jordbruk*, *pågående* lyfts fram, inte endast som område för jordbruk och djurhållning, utan även som kulturhistoriska miljöer. Detta är viktigt eftersom kulturmiljöer på landsbygden till stora delar är knutna till odlingslandskapet och dess byar.

Det bedöms som positivt att det finns bebyggelseinventeringar som tydliggör historiken och byggnaders och bebyggelsemiljöers värde och värdefulla karaktärsdrag². Detta eftersom kunskap om kulturmiljön och vad som utgör dess specifika värden är grundläggande för att i planeringen kunna stärka kulturmiljövärden och inte påverka kulturmiljövärden negativt. Det är dock otydligt vilken status dessa program har och hur de värden som pekas ut i underlagen ska tas till vara vid fortsatt planering, lovgivning och genomförande.

² Kulturmiljöprogram för tätorterna (Malmö museer, 2016) och Kulturmiljöprogram för byarna och landsbygden (Nyréns, 2019).

Förslag till åtgärder

Kulturmiljö



- Planförslaget behöver kompletteras med hur kommunen avser att tillgodose riksintressen för kulturmiljövård. Det framgår inte av planförslaget.
- Omfattningen av utbyggnaden vid Malmövägen kan med fördel minskas ned, så att det lämnas mer släpp mot odlingslandskapet.
- Ställningstagandena för utbyggnadsobjekten inom riksintresse M:K 116 Görslöv – Bara – Torup – Hyby behöver utvecklas och bli mer detaljerade, så att det till exempel framgår hänsynsavstånd, täthet, höjd, skala och krav på utformning, så att anpassningar till kulturmiljön görs och att utblickar i landskapet fortsatt är möjliga.

Jämförelse med nollalternativet

Påverkan och konsekvenser för kulturmiljön är relativt lika i planförslaget och nollalternativet. Både planförslaget och nollalternativet innehåller ställningstaganden som gynnar kulturmiljövärden, samtidigt som det föreslås utbyggnadsområden som påverkar kulturmiljövärden negativt. Jämfört med nollalternativet bedöms planförslaget medföra något större negativa konsekvenser för kulturmiljön söder om Bara. Detta eftersom planförslaget innebär en tätare och mer stadsmässig exploatering än nollalternativet. Samtidigt bedöms utbyggnad i nollalternativet i Holmej-Yddinge och Böringe innebära negativa konsekvenser som inte finns i planförslaget. Utbyggnaden söder om Svedala bedöms i planförslaget som positivare än utbyggnaden i nollalternativet. Detta eftersom utbyggnaden i planförslaget inte föreslås lika långt ut i backlandskapet.

5.4 Bostäder och sysselsättning

I avsnittet bostäder och sysselsättning behandlas översiktsplanens planering för och påverkan på perspektiv som befolkningsutveckling, bostäder, utbildning, arbets- och studiemarknad, näringsliv och verksamheter. Det är perspektiv som har stor inverkan på människors liv och kommunens attraktionskraft.

Bedömningsgrunder

Bedömningen baseras på Tyréns modell om att det i den fysiska planeringen behöver säkerställas en balans mellan storleken på befolkningen, tillgången till bostäder, tillgången till arbetstillfällen, tillgång till utbildning och möjligheten till pendling, för att säkerställa en hållbar, kommunal tillväxt.

Mål

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst tre Agenda 2030- mål och ett miljökvalitetsmål:

- Agenda 2030-mål; 4.God utbildning för alla, 8.Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och 11.Hållbara städer och samhällen
- Nationella miljökvalitetsmål: God bebyggd miljö.

Konsekvenser planförslaget

Befolkning och bostadsmarknad

I översiktsplanen framgår att riktlinjerna för bostadsförsörjningen i kommunen ska bygga på kommunens bostadsförsörjningsstrategi. I den befintliga bostadsförsörjningsstrategin hänvisas till inriktningen i befintlig ÖP (ÖP2018) med en vision och ambition om att utvecklas till 30 000 invånare år 2045. Dessutom ska riktlinjerna utgå från en regional analys av bostadsbehovet och bostadsmarknaden. Planen ska möjliggöra för byggande av 5000 bostäder inom planperioden (2025-2055) med hänsyn till en prognos om kontinuerlig befolkningsökning. Inflyttning till kommunen sker främst av barnfamiljer och utflyttning sker idag främst av unga vuxna till närliggande kommuner. Ensamstående bedöms i dagsläget ha svårast att efterfråga bostäder i kommunen medan sammanboende har möjlighet att efterfråga alla typer av bostäder i kommunen.

Antagandena i planförslaget bedöms rimliga utifrån kommunens riktlinjer om 120 bostäder per år och med koppling till bostadsförsörjningsstrategin och den historiska befolkningsökning som även förväntas fortsätta på sikt. Målet om 5000 bostäder ger viss överkapacitet jämfört med riktlinjen om 120 nya bostäder per år för att ta höjd för osäkerheter i utvecklingen över tid. Överkapaciteten ger en robusthet och flexibilitet som kan utnyttjas som planberedskap för effektiva processer i takt med faktiskt framtida efterfrågan. Konsekvensen av en överkapacitet blir att kommunen skapar utrymme för en demografisk utveckling utöver det prognosticerade behovet vilket ger kommunen förutsättningar att växa mer dynamiskt. En risk med överplaneringen är att avsatt markanvändning för bostäder hade kunnat nyttjas på bättre sätt om efterfrågan på bostäder blir begränsad. Planen ger uttryck för en målsättning om att kontinuerligt följa upp och arbeta långsiktigt med uppföljning av bostadsförsörjningsfrågorna med stöd av relevanta nyckeltal. Konsekvensen av att arbeta aktivt med uppföljning av bostadsförsörjningsfrågan är att kommunen kan växa mer flexibelt och med mindre risk för inlåsningar som inte anpassas efter den faktiska utvecklingen. Ur ett resurseffektivitetsperspektiv är detta positivt.

Planen har en tydligt uttalad koppling till den regionala kontexten vad gäller att möjliggöra för olika boendeformer och anpassning till flyttkedjor. Planförslaget berör även satsningar på nyetableringar för att möta särskilda behov, med målsättning att kunna bo i tätorten hela livet, vilket bedöms som positivt ut ett hållbarhetsperspektiv. Det lyfts dock att förutsättningarna att bo hela livet med varierade bostadsformer är bättre i Svedala tätort än i Klågerup och Bara. Dessa orter har ett något mer ensidigt bestånd och ensidiga upplåtelseformer, något som bör betraktas som en fortsatt utmaning i och med planförslaget. Dock finns uttalat i planförslaget att orterna ska utvecklas med hänsyn till blandad bebyggelse. Om dessa utmaningar kvarstår kan en konsekvens bli att invånarnas bostadsbehov inte kan tillgodoses samt att det bli svårare att locka vissa grupper till att bo i kommunen. Det finns även risk för att kan leda till trångboddhet om bostadsbehovet inte kan mötas. Med hänsyn till att den största delen av beståndet är markbostäder är dock risken för trångboddhet något lägre än i lägenhetsområden. Den största utmaningen om bostadsbehovet inte kan mötas är möjligheten att bo kvar i orten om förutsättningar ändras genom livet. Det finns också en utmaning med att frigöra större bostäder i det befintliga beståndet, bland annat på grund av

att äldre människor väljer att bo kvar i stora bostäder. Samlat bedöms förutsättningarna att möta bostadsbehovet som utmanande vilket betraktas som negativt utifrån bostadsförsörjningsperspektiv.

I planförslaget lyfts fram att en utmaning kopplat till kommunens bostadsförsörjning är osäkra omvärldsfaktorer som försämrar möjligheterna att efterfråga bostad och investera långsiktigt. Ett annat perspektiv som lyfts är att Svedala kommun utvecklas i en regional kontext vilket innebär att kommunen också påverkas av hur utvecklingen ser ut i andra kommuner. Konsekvensen av dessa osäkerheter är att kommunen kan ha svårt att matcha bostadsutbudet utifrån både typ av bostad och upplåtelseformer med den efterfrågan som finns. Genom att arbeta med att skapa en flexibel planering med stöd av relevanta nyckeltal samt planera för både funktionsblandad bebyggelse och blandade upplåtelseformer kan effekten av osäkerheter i omvärlden jämnas ut. Planförslaget lyfter även fram att tillkomst av nya bostäder ska ske jämnt mellan de olika orterna i kommunen i relation till respektive Orts storlek.

Utifrån planförslaget görs bedömningen att det i kommunen som helhet finns goda förutsättningar för en hållbar bostadsutveckling med hänsyn till det demografiska behovet över tid. Konsekvensen av planförslaget är därför att det skapas goda förutsättningar för kommunen att möta den demografiska utvecklingen och erbjuda många olika bostads- och upplåtelseformer för personer i olika delar av livet. Arbetet med bostadsförsörjningen ska kontinuerligt följas upp mot bostadsbehov och befolkningsutveckling vilket gör att man kan fånga upp förändringar i omvärld och demografi. Utvecklingen sker i en regional kontext vilket gör att de närliggande kommunernas utveckling i hög grad påverkar Svedala som kommun. Planförslaget behöver därför skapa goda förutsättningar för att bo i kommunen med möjligheter till arbetspendling till andra kommuner, något som planförslaget som det ser ut nu bidrar till på ett positivt sätt.

Näringsliv och verksamheter, arbets- och studiemarknad

Utifrån vad som framgått av planförslaget görs bedömningen att Svedala har för avsikt i planeringen att ta hänsyn till näringslivets förutsättningar i den fysiska planeringen genom att bland annat säkra tillgång till el, vatten, infrastruktur samt möjliggöra både ombyggnad och nyetablering av verksamhet. Planen lyfter också värdet av att Svedala som kommun har goda kommunikationer via väg, järnväg och närheten till flygplatsen, något som bedöms som viktiga förutsättningar för såväl bostadsförsörjning som sysselsättning och näringsliv.

Kopplat till verksamheterna och arbetsmarknaden trycker planförslaget på vikten av att se arbetsmarknaden ur ett regionalt perspektiv där möjligheter att bo i kommunen och arbeta i en annan kommun ska finnas samtidigt som kommunen vill eftersträva att öka attraktiviteten genom ökad mobilitet, tillgänglighet och attraktiva boenden. Genom att ta hänsyn till hur förutsättningar för arbetspendling till andra kommuner ser ut kan planen bidra till att göra kommunen mer attraktiv att bo i. Det finns ingen stark koppling i planförslaget kring hur näringslivet i Svedala kommun förväntas utvecklas. Det finns däremot utredningar som har tagits fram

som starkare skulle kunna kopplas till de ställningstaganden och planförutsättningar som planförslaget beskriver.

Ett viktigt perspektiv är att kommunen behöver säkerställa att verksamhetsutveckling/etablering görs längs gena stråk för god kommunikation och attraktiva pendlingsmöjligheter. Utifrån markanvändningskartor bedöms att det finns goda förutsättningar i de föreslagna verksamhetsområdena. Det finns utmaningar kopplat till verksamheter vid flygplatsen, särskilt med hänsyn till kollektivtrafikförbindelserna. I kommande upphandlingar med Skånetrafiken planeras dock i nuläget en busslinje till flygplatsområdet, något som har positiv påverkan på möjligheten att arbetspendla till området.

Svedala uppfattas idag i hög utsträckning som en kommun med bra näringslivsklimat där fortsatt positiv utveckling inom näringslivet kan möjliggöras genom att fortsätta arbeta aktivt ihop med näringslivet i de nyetableringar och utvecklingar av verksamheter som planen möjliggör.

Kopplat till arbets- och studiemarknad finns närheten till Malmö som ett centralt perspektiv där det, utöver tillgänglighet till den lokala arbetsmarknaden, behöver säkerställas att det finns goda kommunikationer och blandade boendeformer som gör det attraktivt att bo i kommunen även om man arbetar eller studerar i Malmö eller kringliggande kommuner. Planen har goda förutsättningar gällande kommunikationer, särskilt för Svedala tätort som erbjuder mycket goda pendlingsmöjligheter till Malmö och kringliggande kommuner.

Förslag till åtgärder

Befolkning och bostadsmarknad

Generellt finns vissa delar i planförslaget som behöver uppdateras med text.

Näringsliv och verksamheter, Arbets- och studiemarknad

Bakgrundstext till ställningstaganden behöver kompletteras. Utredningar och analyser av näringslivet har pågått medan denna bedömning har gjorts. Planen bör vidare kopplas till dessa analyser och näringslivsstrategin för att linjera exempelvis ställningstaganden utifrån insikter från dessa analyser. Utifrån dessa analyser finns möjligheter att konkretisera vilka utmaningar och möjligheter som finns på sikt och beskriva hur planen förhåller sig till dessa.

Jämförelse med nollalternativet

Planförslaget har genomgått en del förändringar sedan översiktsplanen 2018 och därmed i förhållande till nollalternativet. På en övergripande nivå är några av de stora förändringarna mot nollalternativet antalet planerade bostäder och fördelningen av bostadsutveckling mellan orterna Svedala, Klågerup och Bara. I nollalternativet var huvuddelen av bostadsutvecklingen planerad till Svedala medan det nya planförslaget har fördelat utvecklingen jämnt mellan orterna i relation till storlek. Det har alltså skett en

förskjutning mot större satsning på bostadsutveckling i Bara och framför allt Klågerup.

Kopplat till verksamheter har det nya planförslaget något färre men större ytor för verksamhetsmark pekats ut i markanvändningen, särskilt i anslutning till flygplatsen. I Bara pekas nytt område för verksamhet ut genom att tidigare jordbruksmark tas i anspråk. Genom förändrad markanvändning till funktionsblandad bebyggelse i orterna ökar möjligheter för icke störande verksamhet i den övriga bebyggelsen. Några industriområden omvandlas till att innehålla mer blandad bebyggelse.

Utvecklingen jämfört med nollalternativet bedöms på en övergripande nivå bidra till förbättrade förutsättningar för både bostadsutveckling och verksamheter. Planen tar höjd för ökat bostadsbehov, mer verksamhetsyta och mer funktionsblandad bebyggelse som kan möjliggöra icke-störande verksamheter att ligga i anslutning till övrig bebyggelse.

5.5 Hälsa och livskvalitet

I detta avsnitt behandlas översiktsplanens planering för och påverkan på människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande med en jämlik fördelning mellan olika grupper i samhället.

Bedömningsgrunder

Stadens uppbyggnad och funktion påverkar hälsa och livskvalitet för dess invånare. Hur staden är organiserad och utformad påverkar i vilken mån människor utsätts för hälsorisker i staden, exempelvis höga bullernivåer, luftföroreningar och risker kopplat till industrier och transporter. Stadens organisering och utformning påverkar också människors möjlighet till upplevelser och vardagliga aktiviteter, som att ta sig till jobbet, handla mat, motionera, leka, ta del av kultur- och fritidsliv och ta del av det offentliga livet i staden. Bedömning görs utifrån riktvärden för buller, luftföroreningar och risker samt utifrån kriterier om tillgång och tillgänglighet till viktiga funktioner och målpunkter i samhället. Trygghet och säkerhet och jämlika möjligheter är viktiga utgångspunkter.

Mål

Mål som utgör bedömningskriterier i detta avsnitt är främst tre agenda 2030 mål, sju miljökvalitetsmål, två folkhälsomål och två transportpolitiska mål:

- Agenda 2030-mål; 3.*God hälsa och välbefinnande*, 9.*Hållbar industri, innovation och infrastruktur* och 11.*Hållbara städer och samhällen*.
- Nationella miljökvalitetsmålen; *Frisk luft*, *Giftfri miljö*, *Levande sjöar och vattendrag*, *God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.
- Nationellt folkhälsomålsområde 5: *Boende och närmiljö*
- Transportpolitiska målen: *Hänsynsmål*, *Funktionsmål*

Konsekvenser planförslaget

Folkhälsa

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället. Här bedöms aspekterna: tillgång till natur och grönstruktur; förutsättningar för rekreation, friluftsliv, fysisk aktivitet och kultur- och fritidsutbud samt luftkvalitet och ljudmiljö/buller.

Rekreation

I Svedala kommun finns flera större sammanhängande naturområden. Kommunens rika utbud av natur- och rekreationsområden försörjer ett större upptagningsområde i regionen. Bland annat finns välbesökta Torups naturreservat som är riksintresse för rekreation och som ägs av Malmö stad för att tillgodose rekreationsområde för malmöborna. I planförslaget bibehålls de större naturområdena och särskilt viktiga utpekade områden för rekreation. Det finns ställningstagande om att bevara och stärka service och tillgänglighet med kollektivtrafik till rekreationsområden. Detta bedöms kunna medföra positiva konsekvenser i form av en mer jämlik tillgång till rekreation för olika grupper, exempelvis barn och de som saknar tillgång till bil.

Ett ställningstagande berör behovet att minska trycket på Torup, då området behöver avlastas för att inte slitaget ska förstöra natur- och rekreativa värden. Detta ska främst göras genom att bevara och förbättra service och tillgänglighet till andra rekreationsområden i kommunen. Flera områden, med olika rekreation- och naturvärdesklassning, lyfts ha potential för att avlasta Torup som alternativt område för rekreation. En risk för målkonflikt som eventuellt kan hindra besöksutveckling i de utpekade alternativa rekreationsområdena är ställningstagande kopplat till naturvårdsplanen, att ingen ny bebyggelse eller infrastruktur bör tillåtas i områden med en viss klassning, samt att kommunen kommer vara restriktiv gällande om- och tillbyggnad liksom ändrad markanvändning. I de mer välbesökta rekreationsområdena finns just serviceanläggningar, caféer, utegym med mera som kan bidra till områdets attraktivitet och som även kan vara avgörande för vissa grupper att ta sig ut i naturen. Utifrån perspektivet att säkra rekreativa värden och naturvärden för framtida generationer och att Torups kvaliteter ska hålla över tid kan det ses som positivt att minimera trycket på området, om detta är ett stort problem. Samtidigt behöver det säkerställas att en begränsning inte sker och att alternativa rekreationsområden kan utvecklas till besöksmål med motsvarande attraktivitet.

Närrekreation/grönområden

Planförslaget innehåller generella ställningstaganden om att prioritera tätortsnära rekreation samt stråk som binder samman med tätorterna. Till dessa ska tillgänglighet främjas genom cykelvägar, kollektivtrafik, parkering eller ledssystem. Det ska finnas ett varierat innehåll i kommunens grönområden som inbjuder till rekreation för barn och vuxna i alla åldrar samt en kvalitativ variation genom att alla tätorter innehåller de prioriterade platserna av olika karaktär, från stadspark till småparker. Säkerställande av tätortsnära rekreation kan medföra att fler ges möjlighet till en aktiv fritid i tätorternas gröna miljöer, särskilt med bakgrund i att ny

bostadsbebyggelse i stor utsträckning koncentreras till kommunens tätorter. Det kan i sin tur leda till positiva konsekvenser som förbättrad folkhälsa och livskvalitet.

Kultur och fritidsutbud

I framtidsbilden avseende kultur och föreningsliv listas exempel på aktiviteter i Svedala kommun år 2100. Aktiviteterna som listas ger visserligen en målande beskrivning av hur framtiden kan se ut, och innehåller en bredd av aktiviteter, men som inte uttryckligen belyser olika gruppers behov. Det saknas också underlag och ställningstagande avseende samhällslokaler. För respektive tätort beskrivs behovet av idrottsanläggningar baserat på storlek, där fotbollsplan används som referensmått. Det bedöms som problematiskt att endast beskriva behovet utifrån storlek, med referenser till en specifik sport. Behovet av andra sporter riskerar att förbises i efterföljande planering.

I Klågerup finns idag två idrottsplatser. I planförslaget föreslås en idrottsanläggning, motsvarande en fotbollsplan, framför dagens två. Effekten av detta är ett halverat utbud, samtidigt som ett betydande bostadstillskott föreslås. Detta kan innebära negativa konsekvenser för barns möjlighet till en aktiv fritid.

Sammantaget saknas underlag om behov och en tydlig riktning i utvecklingen av kultur och fritidsutbud. Det saknas ställningstagande eller skrivning i planförslaget att kultur och fritidsutbudet ska möta behovet hos grupper som exempelvis barn, unga, äldre, kvinnor, män etc. samt hur detta ska göras. Bedömningen är att det riskerar att leda till negativa konsekvenser för olika gruppers möjlighet att ha en jämlik tillgång till ett rikt kultur- och fritidsutbud.

Luftkvalitet och ljudmiljö/buller

Med en föreslagen utveckling av fler boende, verksamheter och destinationsutveckling i Bara och Klågerup finns risk för effekter i form av ökad trafik längs Malmövägen. Samtidigt föreslås i planförslaget en utveckling koncentrerad kring Malmövägen, som planeras att omvandlas till en stadsgata med centrumfunktioner koncentrerad kring den. Det är viktigt att ambitioner om hastighetssänkning och god tillgänglighet genom övergångsmöjligheter regleras i efterföljande planering. Annars riskerar förändringen att kunna leda till barriäreffekter, luft- och bullerproblematik som kan leda till negativa konsekvenser för människors hälsa samt minskad rörelsefrihet för barn. Motsvarande risk finns för ökad trafik i Klågerup med földeffekter som buller och luftproblematik kring Malmövägen och väg 108 där utveckling av bostäder, centrumfunktioner och verksamheter planeras.

Vardagsliv

Med vardagsliv åsyftas här olika tillgänglighetsperspektiv med hänsyn till olika grupper i samhället, hur människors vardagsliv och livspussel påverkas. Bedömningen fokuserar på tillgänglighet till service och tillgång till gång-, cykel-, och kollektivtrafik.

Det finns en tydlig ambition om hur bostadsutvecklingen i Svedala kommun och i de olika tätorterna ska utvecklas för att bidra till ett varierat utbud utifrån olika gruppers behov. Det bedöms som positivt för att främja

ett enkelt vardagsliv för olika grupper att planförslaget innehåller ställningstagande om att kunna bo och leva i Svedala hela livet. Bebyggelseutveckling koncentreras till tätorterna och i stor utsträckning kollektivtrafikhärla lägen eller lägen med potential för utvecklad kollektivtrafik. I Svedala tätort finns ambitioner på att utveckla och förtäta centrumkärnan kring järnvägsstationen med bostäder och service. Planförslaget möjliggör också för omvandling av industriområden till funktionsblandad bebyggelse med verksamheter och service och att stärka kopplingen mellan östra sidan av väg 108 och mot centrum. Stärkta kopplingar och funktionsblandning samt ett ökat fokus på att främja gång och cykel i tätorten har potential att bidra till positiva konsekvenser för vardagslivet.

I Klågerup och Bara planeras för en utökad och varierad bostadsutveckling. Detta möjliggör bland annat för en större variation och valfrihet för olika grupper att bosätta sig. Det möjliggör också för ökat underlag för service i Bara och Klågerup. Planförslaget innehåller förslag på utveckling i tätorterna som överlag främjar ett enkelt vardagsliv. Bland annat lyfts att det i tätorterna ska främjas transport med gång och cykel och tätare bebyggelse koncentreras kring kollektivtrafikhärla lägen. Detta bedöms som positivt för att främja barns rörelsefrihet men också jämställdhet.

I planförslaget begränsas utveckling av bostäder i byar och på landsbygden. Serviceutbudet koncentreras till kommunens tre tätorter. Att spridd bebyggelse på landsbygden begränsas bedöms som positivt ur ett tillgänglighetsperspektiv då god tillgänglighet med olika trafikslag och utveckling av service i spridda lägen inte kan säkerställas. Samtidigt finns idag begränsningar i tillgänglighet med gång, cykel och kollektivtrafik utanför tätorterna som delvis förbättras genom planförslaget. Å ena sidan är det positivt för vardagslivet att begränsa bebyggelse i byar och på landsbygden som omfattas av begränsad tillgänglighet och tillgång till service. Å andra sidan förbättras inte vardagslivet för redan boende utanför tätort i stor utsträckning. Sammantaget är bedömningen att utvecklingen är övervägande positiv då en större andel boende med planförslaget får förbättringar i tillgänglighet och tillgång till service med mera.

Social sammanhållning

Med social sammanhållning åsyftas möjlighet till och förutsättningar för människor att vistas i det offentliga rummet, att mötas, att skapa förståelse och acceptans för samhällets mångfald. Fokus är att bedöma aspekter som mötesplatser och trygghet.

Vissa platser planeras att tillkomma som har möjlighet att fungera som mötesplatser. Det är främst i Svedala tätort där bland annat badhus, kyrka och evenemangsplats möjliggörs. Kopplat till ett antal objekt i planförslaget, främst kring centrum i Svedala tätort, nämns inte mer än möjligheten att utveckla mötesplatser. Det specificeras där inte vad för typ av mötesplatser och för vilka ändamål som finns behov av. Det saknas också riktning i efterföljande planering av mötesplatser, vilket riskerar att leda till negativa konsekvenser för olika gruppers möjlighet att mötas utifrån sina respektive behov.

En betydande utveckling och tillväxt har på senare år skett i Bara, och med planförslaget fortsätter denna utveckling i en stark takt. Bara får bland

annat en tillväxt av bostäder, destinationsutveckling och ett förstärkt centrum. Det framgår dock inte hur platser för möten ska säkerställas, men det lyfts i planförslaget att Spångholmsgården, med bland annat konferens, spa, hotell och bageri, kan bli en viktig regional mötesplats. Det bedöms som Spångholmsgården i första hand fyller besökares behov av möten, snare än boende i Bara.

Det är positivt att det pekas ut att trygghet är viktigt i fortsatt utveckling vid idrottsplatsen i Klågerup, med utgångspunkt i att den är belägen i ortens utkant. I planförslaget saknas i övrigt underlag om trygghet, men det bör finnas fler platser eller funktioner där trygghet är en viktig fråga för efterföljande planering att ta hänsyn till, exempelvis barns skolvägar och till och från viktiga målpunkter för barn och unga. Det skulle kunna belysas och utvecklas vidare.

Överlag finns få ställningstaganden i planförslaget som explicit avser att främja en socialt hållbar utveckling, en jämlik fördelning av resurser och hänsyn till olika gruppers behov och perspektiv.

Förslag till åtgärder

Folkhälsa

Rekreation

Planförslaget innehåller ställningstaganden om att bevara och stärka service och tillgänglighet med kollektivtrafik i flera av kommunens natur- och rekreationsområden. Det skulle med fördel kunna förtydligas hur detta ska göras, gärna med kompletterande information om behov och prioriteringar med utgångspunkt i rekreationsplanens ställningstaganden. Input och underlag från bland annat friluftslivet och turismnäringen skulle kunna ge vägledning. Även underlag om vad det är som gör att människor väljer Torup framför övriga rekreationsområden – för att få inblick i vad som kan behöva tillkomma i de alternativa rekreationsområdena för att minska besöksstrycket på Torup. Samtidigt behöver det säkerställas i fortsatt planering att en begränsad tillgänglighet till Torup inte sker, utan snarare att fler möjligheter ges. Kopplat till detta föreslås att se över ställningstagande om att inte tillåta ny bebyggelse eller infrastruktur samt begränsa om- och tillbyggnad i berörda alternativa rekreationsområden.

Kultur- och fritidsutbud

Planförslaget bör tydligare belysa behovet av kultur och fritidsaktiviteter på ett mer konkret sätt. Vilka behov finns och för vem? Var skulle dessa funktioner behöva placeras för ett jämlikt kultur- och fritidsutbud i kommunen, som stödjer olika gruppers behov? Framtidsbilden avseende kultur och föreningsliv skulle kunna stärkas med att tydligare skriva att det ska finnas plats för alla människor med olika intressen. Som komplement till, eller istället för, listade aktiviteter skulle kunna synliggöras att det ska vara möjligt till ett rikt kultur- och föreningsliv oavsett vem du är: barn, unga, äldre m.fl.

Luftkvalitet och ljudmiljö/buller

Planförslaget kan innebära att den bebyggelse som planeras längs Malmövägen i Bara och kring väg 108 i Klågerup utsätts för luft- och bullerproblematik. Planförslaget föreslås inkludera ställningstaganden eller

riktning för efterföljande planering att säkerställa en god ljud- och luftmiljö för boende och verksamheter längs Malmövägen i Bara. God tillgänglighet, trafiksäkerhet och att främja en attraktiv miljö bör vara ledord i fortsatt utveckling kring Malmövägen om den ska ha en central funktion som stadsgata. Medskick kring luft- och ljudmiljö gäller även i anslutning till väg 108 i Klågerup och Svedala.

Vardagsliv

Planförslaget kan med fördel innehålla tydligare ställningstagande om att kunna bo och verka i Svedala kommun. Planförslaget har nu ett fokus kring att underlätta för att bo och pendla till andra kommuner; behovet och möjligheterna att utveckla arbetsplatser i kommunen i syfte att minimera behovet av pendling skulle kunna belysas tydligare.

Möjligheten att resa med gång, cykel och kollektivtrafik mellan kommunens tätorter samt mindre byar och på landsbygden är i behov att stärkas. Detta gäller exempelvis sträckan Bara-Svedala som idag är problematisk, men det är otydligt om bristerna helt kan avhjälpas genom föreslagna åtgärder. De brister som finns idag och som planförslaget inte omhändertar, samt de konsekvenser detta får för olika grupper skulle kunna synliggöras i planförslaget.

Social sammanhållning

Behov och riktning avseende mötesplatser kan utvecklas i planförslaget. Med fördel genom att involvera medborgare i fortsatt process, läs mer under Delaktighet och demokrati.

I Bara bör det säkerställas att med den omfattande utvecklingen av bostäder, destinationsutveckling och kommersiella utvecklingen också kompletteras med offentlig service och mötesplatser som fyller boendes behov. Detsamma gäller i Klågerup, alternativt om det uttalat pekas ut att behoven i Klågerup ska tillgodoses genom utveckling i de andra tätorterna och i så fall hur.

Frågor som rör trygghet, exempelvis med inriktning mot trygga skolvägar för barn, föreslås kunna utvecklas vidare i planförslaget och ange riktning för efterföljande planering.

Jämförelse med nollalternativet

Jämfört med nollalternativet innebär planförslaget att fler bostäder möjliggörs, samt att bostadsutvecklingen i större utsträckning flyttas mot Bara och Klågerup än enbart Svedala. Det bedöms som positivt för vardagslivet, då planförslaget innebär en ökad möjlighet för alla tre orter att utvecklas och tillhandahålla service med mera. Att utveckling i mindre byar och på landsbygd med planförslaget begränsas mot nollalternativet och i större utsträckning koncentreras till orter med kollektivtrafikförsörjning eller som har potential för utvecklad kollektivtrafik bedöms också som positivt för vardagslivet och olika gruppers tillgänglighet.

En ytterligare förändring i planförslaget är att Svedala tätort inte längre föreslås utvecklas med en ringväg. Fokus ligger i stället på en mer sammanhållen tätort med fokus på kopplingar mellan ortens olika delar och att överbygga barriärer, exempelvis kring väg 108. Detta bedöms som

positivt ur ett tillgänglighetsperspektiv. Planförslaget bedöms också främja tillgängligheten för gång och cykel inom orterna, vilket kan leda till positiva konsekvenser för barns rörelsefrihet och för ökad fysisk aktivitet som kan förbättra folkhälsan.

I nu gällande översiktsplan från 2018 finns något fler skrivningar som kopplar till behovet att tillgodose behovet av kultur och fritidsaktiviteter, utformning i den fysiska miljön och andra behov som olika grupper har för att främja ett hälsosamt och stimulerande liv. Även där saknas dock ett tydligt omhändertagande av olika gruppers behov, underlag och riktning kopplat till behoven och hur efterföljande planering ska säkerställa en jämlik tillgång till olika funktioner i sin boendemiljö. Bedömningen är dock att planförslaget kan innebära viss försämring då planförslaget innehåller minimalt kring hänsyn till olika gruppers behov, avsaknad av analys kring hur behoven idag tillgodoses samt riktning och prioritering kring vad som behöver förbättras och för vem.

5.6 Delaktighet och demokrati

Inom avsnittet delaktighet och demokrati berörs processen för framtagandet av översiktsplanen med perspektiv som dialog och delaktighet och hur olika grupper har involverats och kommit till tals. Delaktighet och demokrati är centrala aspekter för hållbar utveckling.

Bedömningsgrunder

Mål

Delaktighet och demokrati omfattas av Agenda 2030-mål. Översiktsplanen bedöms kunna påverka Agenda 2030-målen 11 *Hållbara städer och samhällen* (delmål 3) och 16 *Fredliga och inkluderande samhällen* (delmål 7).

Översiktsplanen bedöms inom temat *Delaktighet och demokrati* även påverka övergripande aspekter som jämställdhet, jämlikhet och barnperspektiv. Dessa perspektiv kopplas till Agenda 2030 (Mål 5 *Jämställdhet* och Mål 10 *Minskad ojämlikhet*), samt barnkonventionen och nationella folkhälso- och jämställdhetsmål.

Det finns även en mängd regionala och kommunala mål för översiktsplanen att förhålla sig till. Många av dessa överensstämmer med de globala och nationella målen och finns på så sätt redan med i bedömningsgrunden som beskrivs ovan. Det bedöms inte finnas behov av att specifikt lyfta fram några regionala eller kommunala mål kopplat till delaktighet och demokrati som inte redan ryms inom de globala och nationella målen.

Syftet med hållbarhetsbedömningen inom tema Delaktighet och demokrati är att:

- Främja öppenhet, tillit och deltagande i samhället
- Säkerställa att översiktsplanen tas fram i dialog med medborgare och eventuellt andra berörda intressenter/aktörer
- Säkerställa lyhörd, inkluderande, deltagandebaserad och representativ planering och beslutsfattande med hänsyn till olika

grupper (kön, ålder – barn, unga och äldre, funktionsnedsättning, social och ekonomisk status, etnicitet)

- Jämställhet med lika möjligheter mellan kvinnor och män
- Barns möjlighet till delaktighet och inflytande
- Boendes möjlighet till delaktighet och inflytande över den egna närmiljön
- Möjliggöra delaktighet med fokus på utsatta grupper

Konsekvenser planförslaget

Bedömningen genomförs inför samråd, vilket ännu är i ett relativt tidigt skede för att bedöma hur olika grupper har involverats i framtagande av planförslaget.

I den version av planförslaget som har bedömts saknas en beskrivning av genomförd och planerad dialog. Svedala kommun har delgett information om att kommunen genomfört en punktinsats i tidigt skede. Det var en tidig dialog där allmänheten gavs möjlighet att besvara en bred, öppen fråga. Dialogen gav dock en liten respons som inte gett någon betydande input till planförslaget; kommunens reflektion är att det kan ha varit för tidigt och för ospecifikt för att engagera allmänheten. Vid tidpunkten för bedömningen finns ingen planering kring dialoger utöver samråd. Det finns olika sätt att främja delaktighet, även i aktuellt skede av planprocessen. Det hade exempelvis kunnat omfatta: underlag om behovet hos olika grupper; en plan för, och beskrivning av, involvering i fortsatt planprocess för översiktsplanen; samt ställningstagande om vikten av delaktighet i efterföljande planering, såsom i utpekade utvecklingsområden eller i sakfrågor.

Det understryks i planförslaget att hänsyn ska tas till respektive orts identitet och att utvecklingen ska stärka den, men det saknas ett fokus på olika grupper och deras behov i planförslaget. Hur får olika grupper som barn och unga, äldre, kvinnor, män, personer med olika bakgrund etcetera möjlighet att vara en del av, och forma orternas identitet? Vad tycker de är viktigt? Identitet kan vara mer än endast en plats karaktär och fysiska attribut, det handlar minst lika mycket om människors känsla för en plats och deras möjlighet att få vara en del av den gemensamma identiteten. Det bör göras möjligt för både befintliga och kommande boende i kommunens respektive orter och byar att få vara en del i att forma sin boendemiljö och orternas respektive identitet.

Den sammanvägda bedömningen är att planförslaget i dess nuvarande form innebär övervägande negativa konsekvenser för demokrati och delaktighet.

Förslag till åtgärder

Planförslaget kan med fördel baseras på dialogunderlag om vilka behov som finns gällande exempelvis samhällslokaler, mötesplatser, fritidsaktiviteter och frågor som rör exempelvis trygghet.

Översiktsplanen bör innehålla information om hur det säkerställs att olika grupper kommer till tals i översiktsplaneprocessen. Detta särskilt med

hänsyn till barnperspektivet och grupper som i mindre utsträckning brukar representeras i ordinarie samrådsprocesser.

Planförslaget bör innehålla ställningstagande om vikten av delaktighet i efterföljande planering, eller i större, mer tematiska frågor som rör orternas identitet. Det finns möjlighet för översiktsplanen att peka ut utvecklingsområden eller utvalda funktioner där det är av vikt att delaktighet för olika grupper säkerställs framåt. Förslagsvis kan det omfatta mötesplatser, lokaler för föreningsliv, platser för rekreation, aktivitetsparker, lekparker och idrottsplatser samt kommunal service av olika slag. Det rekommenderas särskilt vad gäller eventuella kompensande åtgärder i Klågerup för att minimera negativa konsekvenser av ett halverat utbud av idrottsplatser i tätorten.

Bedömningen är att det går att förbättra planförslaget genom att i större utsträckning belysa frågor som rör delaktighet och demokrati. Med relativt små insatser kan planförslaget medföra positiva konsekvenser för delaktighet och demokrati jämfört med nuläge och nollalternativet.

Jämförelse med nollalternativet

Planförslaget innebär ingen större förändring mot nollalternativet. I gällande översiktsplan från 2018 saknas också ställningstagande om vikten av dialog i fortsatt planering. Även där saknas beskrivning hur dialog med specifika målgrupper gjorts i samband med översiktsplanens framtagande i syfte att nå grupper som annars är svåra att nå, så antagandet är att även i nollalternativet saknas säkerställande av en bred representation. I nu gällande översiktsplan finns vissa utvecklade skrivningar som trycker på hänsyn till behov för barn, personer med funktionsnedsättning och ett jämlikhetsperspektiv. Nollalternativet är bristfälligt i främjande av demokrati och delaktighet, men bedömningen är att planförslaget ändå medför negativa konsekvenser för delaktighet och demokrati i jämförelse mot nollalternativet.

6 Avstämning mot mål och riktlinjer

Enligt 6 kapitel 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla uppgifter om hur hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn. I detta avsnitt redovisas hur planförslaget bedöms i relation till miljökvalitetsnormer, de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030), de nationella miljökvalitetsmålen samt folkhälsopolitiska mål.

6.1 Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 kap. miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer). Miljökvalitetsnormerna anger de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter.

MILJÖKVALITETSNORM FÖR LUFT

För utomhusluft finns miljökvalitetsnormer för kvävedioxid, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar (PM10 och PM2,5), ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren – alla till skydd för människors hälsa. I Svedala såväl som i många andra svenska städer utgör vägtrafiken en stor föroreningskälla och i tillägg till det innebär flygtrafiken som landar på Skurups flygplats ytterligare källa.

Nyckelparametrar i form av luftföroreningar är då kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM10). Både de juridiskt bindande miljökvalitetsnormerna för luft (MKN) och det nationella miljökvalitetsmålet "Frisk luft" (MKM), fokuserar på kvävedioxid och partiklar. Den mindre fraktionen partiklar (PM2,5) är i regel inte på samma sätt problem i relation till normerna, varför denna konsekvensbedömning har fokuserat på PM10 och NO₂.

Skånes Luftvårdsförbund utför kontinuerliga mätningar av luftföroreningshalter och meteorologiska luftföroreningar i samverkansområde Skåne, inklusive i Svedala kommun. Mätningar utförs i Svedala tätort.

De i översiktsplanen föreslagna utbyggnadsområdena bedöms kunna leda till ökning av transporter. Ökningen bedöms dock inte leda till att miljökvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas. De föreslagna utbyggnadsområdena ligger i anslutning till de större tätorterna, vilket bedöms kunna öka kollektivtrafikunderlag och det hållbara resandet.

MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN

Sveriges vatten är indelade i vattenförekomster och klassade efter vilken status vattenförekomsten har idag. En vattenförekomst kan utgöras av vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten. Varje vattenförekomst har även fastställda miljökvalitetsnormer (MKN) som anger vilken status vattenförekomsten ska uppnå och när detta ska vara uppnått. För ytvatten klassas kvaliteten på vattenförekomsten med ekologisk och kemisk status. Grundvattenförekomster klassas efter kemisk och kvantitativ status. Enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS) har sju av kommunens vattendrag Otillfredsställande ekologisk status, ett har Dålig ekologisk status. Bedömningarna är kopplade till kvalitetsfaktorerna näringsämningen, hydrologi och morfologi. Samtliga tre sjöar har Dålig ekologisk status. Sjöarna är främst påverkade av övergödning. Samtliga vattendrag och sjöar uppnår ej god status.

En av kommunens grundvattenförekomster, Alnarpsströmmen, har Otillfredsställande kemisk status. Övriga två har god kemisk och kvantitativ status.

Med planförslaget finns flera övergripande ställningstaganden kopplat till vattenförekomsters status. I markanvändningskartan anges också en ekologisk kantzon för nästan samtliga vattendrag.

Sammantaget bedöms planförslaget inte förhindra uppfyllande av miljökvalitetsnormer för vatten.

6.2 Globala hållbarhetsmål

De globala målen för hållbar utveckling är en del av Agenda 2030 för hållbar utveckling. De 17 målen är antagna av FN:s generalförsamling och omfattar både den ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling. Nedan görs en målanalys av planförslagets påverkan på de globala mål där den fysiska planeringen bedöms ha störst möjlighet att påverka eller understödja.

Hållbarhetsmål	Planförslagets påverkan på målet
Hållbara städer och samhällen (delmål 11.1, 11.2, 11.3, 11.4, 11.6 och 11B)	Positiv påverkan i och med planförslagets intentioner om att utveckla bostadsbeståndet för att möta behovet hos boende i kommunen samt utveckla service i kommunens tre tätorter. Utbyggnad i anslutning till tätorter och samhällen innebär generellt goda förutsättningar för resurshushållning och kollektivtrafik och cykel. Planförslaget skulle behöva utvecklas vad gäller produktion av förnybar energi. Positiv påverkan då planförslagets intentioner är att utvecklingen av kommunens tätorter ska ske i kollektivtrafiknära lägen samt att tillgänglighet för gång- och cykel främjas. Det är också positivt att tillgängligheten till grönområden ska utvecklas, samt att det säkerställs tillgång till närrekreation av olika storlek och karaktär. Positiv påverkan i och med att planförslaget innehåller ställningstaganden som bedöms som positiva för att bevara och utveckla landskaps- och kulturmiljövärden. Negativ påverkan, eftersom nyexploatering planeras inom riksintresseområde för kulturmiljön och bedöms påverka för riksintresset viktiga karaktärsdrag.
Hållbar konsumtion och produktion (delmål 12.2)	Negativ påverkan i och med att ianspråktagande sker på jordbruksmark, begränsar dock risk för fragmentering genom att ianspråktagande sker i anslutning till befintlig bebyggelse. Planens ställningstaganden kring möjliggörande av tillgång till hållbar elproduktion för näringslivet bedöms medföra positiv påverkan för produktion.
Bekämpa klimatförändringarna (delmål 13.1, 13.2 och 13.3)	Planförslaget innebär en bra utgångspunkt för arbetet med att hantera risker på grund av ett förändrat klimat.
Ekosystem och biologisk mångfald (delmål 15.1 och 15.5)	Positiv att större sammanhängande områden pekas ut som natur- eller grönområde. Planförslagets ställningstaganden omfattar en bredd av olika naturtyper. Positivt för vattendrag och dess kvalitet att närområden pekas ut som ekologisk kantzon.
Rent vatten och sanitet för alla (delmål 6.1, 6.3 och 6.4)	Positivt genom ställningstaganden för att skydda grundvattenförekomster.
Hållbar energi för alla (delmål 7.1)	Planförslaget behöver utvecklas vad gäller produktion av förnybar energi.

God utbildning för alla (delmål 4.2)	Negativ påverkan då det saknas ställningstagande om hänsyn till barnperspektivet eller barnens perspektiv vad gäller utveckling av skolor, förskolor eller fokus på trygga skolvägar. Positivt att förskolor lokaliseras i nära anslutning till bostäder och kollektivtrafik. Positiv påverkan då planen skapar förutsättningar för goda kommunikationer till Malmö och kringliggande kommuner, vilket möjliggör pendling kopplat till exempelvis gymnasie- och högskolestudier.
Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (delmål 8.6)	Positiv påverkan i och med planförslagets intentioner om att arbetsplatser ska vara tillgängliga för alla och nåbara med kollektivtrafik. Nya verksamhetsområden och bebyggelse med blandad funktion i tätorterna innebär möjligheter för det lokala näringslivet att utvecklas. Kopplat till mål om tillväxt möjliggör planen för nyetableringar av verksamhet som kan skapa tillväxt och arbetstillfällen lokalt.
Hälsa och välbefinnande (delmål 3.4)	Positiv påverkan i och med planförslagets intentioner om att förbättra tillgänglighet till grönområden samt förbättra tillgänglighet med gång och cykel i kommunens tätorter. Viss förbättring avseende tillgänglighet med gång och cykel mellan och utanför tätort.
Minskad ojämlikhet (delmål 10.2)	Negativ påverkan då det saknas plan för att säkerställa inkludering av olika grupper i ÖP-processen, samt då det saknas ställningstaganden om hur olika grupper, exempelvis barn, ska komma till tals och ges inflytande i efterföljande planering.

6.3 Nationella miljö kvalitetsmål

Riksdagen har antagit 16 nationella miljö kvalitetsmål. Målen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Nedan görs en målanalys av påverkan från planförslaget på de miljö kvalitetsmål där den fysiska planeringen bedöms ha störst möjlighet att påverka eller understödja.

Miljömål	Planförslagets påverkan på målet
<i>Ett rikt odlingslandskap</i>	Negativ påverkan i och med att ianspråktagande sker på jordbruksmark, begränsar risk för fragmentering av att ianspråktagande sker i anslutning till befintlig bebyggelse.

God bebyggd miljö	Utbyggnad i anslutning till tätorter och samhällen innebär generellt goda förutsättningar för resurshushållning och kollektivtrafik och cykel. Planförslaget skulle behöva utvecklas vad gäller produktion av förnybar energi. Planförslaget innebär en bra utgångspunkt för arbetet med att hantera risker på grund av ett förändrat klimat. Positiv påverkan i och med att planförslaget innehåller ställningstaganden som bedöms som positiva för att bevara och utveckla landskaps- och kulturmiljövärden. Negativ påverkan, eftersom nyexploatering planeras inom riksintresseområde för kulturmiljön och bedöms påverka för riksintresset viktiga karaktärsdrag. Positiv påverkan i och med planförslagets intentioner innebär att boende i kommunen har närhet till rekreationsområden, grönområden, kollektivtrafik och tillgänglighet med gång och cykel. Även stärkt tillgänglighet till bland annat service och kollektivtrafik i orterna medför positiv påverkan. Dock bör planförslaget förtydliga hur hälsorisker på grund av buller och luftkvalitet ska hanteras. Positiv påverkan i och med planförslagets intentioner om att utveckla bostadsbeståndet för att kunna bo genom hela livet i kommunen. Det skulle kunna utvecklas hur olika gruppers behov av kultur och fritidsaktiviteter, platser för möten och service tillgodoses.
Levande sjöar och vattendrag	Positivt för vattendrag och dess kvalitet att närområden pekas ut som ekologisk kantzon.
Grundvatten av god kvalitet	Positiv genom ställningstaganden för att skydda grundvattenförekomster.
Begränsad klimatpåverkan	Positiv påverkan i och med utbyggnad i anslutning till tätorter och samhällen då det begränsar behovet av omfattande utbyggnader av kommunaltekniska system. Utbyggnad av cykelvägar är positivt. Planförslaget behöver utvecklas vad gäller produktion av förnybar energi. negativa konsekvenser då det innebär en stor ökning av byggnation samt att det saknas tydliga ställningstaganden kopplat till klimatpåverkande åtgärder samt hållbart resande
Ett rikt växt- och djurliv	Positiv att större sammanhängande områden pekas ut som natur- eller grönområde. Planförslagets ställningstaganden omfattar en bredd av olika naturtyper. Positivt för vattendrag och dess kvalitet att närområden pekas ut som ekologisk kantzon.

<i>Frisk luft</i>	De i översiktsplanen föreslagna utbyggnadsområdena bedöms kunna leda till ökning av transporter. Ökningen bedöms dock inte leda till att målen för luft riskerar att överskridas. De föreslagna utbyggnadsområdena ligger i anslutning till de större tätorterna, vilket bedöms kunna öka kollektivtrafikunderlag och det hållbara resandet.
<i>Levande skogar</i>	Planförslaget pekar ut stora sammanhängande grönområden med föreslagen markanvändning. Påverkan på skog bedöms som begränsad och planförslaget bedöms inte motverka måluppfyllelsen.
<i>Myllrande våtmarker</i>	Planförslaget bidrar till att bevara våtmarker som kan användas för att rena dagvatten eller öka den biologiska mångfalden. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.
<i>Ingen övergödning</i>	Kommunen arbetar för att anlägga våtmarker och prioritera dagvattenhantering för att minska näringsbelastningen till sjöar, hav och vattendrag. I planförslaget pekas en vegetationszon ut längs med de flesta vattendrag. Planförslaget bedöms medverka till måluppfyllelse på sikt.

6.4 Övriga mål

Övriga mål	Planförslagets påverkan på målet
Boende och närmiljö (folkhälsopolitiskt mål)	Positiv påverkan på det folkhälsopolitiska målet genom planförslagets intention om utveckling av bostäder utifrån olika gruppers behov och fokuserat till tätorterna där tillgänglighet med gång, cykel och kollektivtrafik främjas. Planförslaget skulle behöva utveckla hur trygghet främjas och hur hänsyn till kvinnor, män, barn och äldre tillgodoses i planförslaget och i efterföljande planering.
Det tidiga livets villkor (folkhälsopolitiskt mål)	Något negativ påverkan på det folkhälsopolitiska målet då det saknas synliggörande i hur planförslaget och efterföljande planering ska ta hänsyn till barns behov.
Boende och närmiljö (folkhälsopolitiskt mål)	Positiv påverkan på det folkhälsopolitiska målet genom planförslagets intention om ökad tillgång till grönområden. God tillgänglighet med gång och cykel i tätorterna kan begränsa luftföroreningar. Planförslaget behöver dock utvecklas för att begränsa påverkan på grund av buller och luftföroreningar vid utveckling intill vägar.
Kontroll, inflytande och delaktighet (folkhälsopolitiskt mål)	Negativ påverkan genom planförslagets avsaknad av plan för dialoger samt avsaknad av ställningstagande om representation av olika grupper i efterföljande planering. Saknas också plan för befintliga och nya boende att inkluderas i och bidra till orternas identitet.
Jämn fördelning av makt och inflytande (jämnställdhetspolitiskt mål)	Negativ påverkan på det jämställdhetspolitiska målet då det saknas plan för dialoginsatser för att säkerställa jämn representation av olika grupper i ÖP-processen. Det saknas även ställningstagande om vikten av dialog och inflytande i efterföljande planering.
Barnkonventionens tolfte artikel "alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad"	Negativ påverkan då det i ÖP-processen inte genomförts eller planeras dialoginsatser med barn och unga samt saknas ställningstagande att barn och unga ska ges inflytande i detaljplaneringen.

7 Samlad bedömning

Planförslaget innehåller markanvändningsförslag och många ställningstaganden som bedöms medföra positiva konsekvenser för både ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det är positivt att ny bebyggelse koncentreras till tätorterna där det finns gång- och cykelvägnet, förutsättningar för kollektivtrafik och närhet till offentlig och kommersiell service samtidigt som det satsas på en attraktiv miljö i orterna. Detta bedöms positivt för både pendlingsmöjligheter till utbildning och arbete, ett enkelt vardagsliv för flera grupper, minskad resursanvändning, minskad klimatpåverkan och bevarande av naturmiljö.

Planförslaget bedöms ge goda förutsättningar för en hållbar bostadsutveckling med hänsyn till det demografiska behovet över tid. Dock har Bara och Klågerup idag ett relativt ensidigt utbud av olika bostadstyper och upplåtelseformer, vilket kan behöva förändras för att möta behov och öka attraktiviteten. Det finns en ambition i planförslaget att planera för blandad bebyggelse för att kunna erbjuda olika upplåtelseformer och bostäder utifrån behov och skapa möjligheter att bo genom hela livet. Planen bedöms också skapa förutsättningar för näringslivet och tar hänsyn till näringslivets behov av infrastruktur och kommunikationer och betonar vikten av det regionala perspektivet och goda pendlingsmöjligheter.

Planförslaget bedöms skapa förutsättningar för en hälsosam miljö och goda livsmiljöer, men skulle kunna stärkas av en tydligare riktning för utvecklingen av kultur- och fritidsutbudet i kommunen och barnens perspektiv.

Planförslaget har flertalet ställningstaganden kopplat till natur, vatten- och kulturmiljö som bedöms kunna stärka dessa värden, vilket bedöms som positivt även för hälsa och välbefinnande, möjligheterna till rekreation- och friluftsliv, orternas attraktivitet och för möjligheterna för klimatanpassning. Vad gäller klimatanpassning föreslår planförslaget byggnation i vissa områden där risk för framtida översvämning finns. För dessa områden finns platsspecifika ställningstaganden, men fortsatta utredningar behöver tas fram i detaljplaneringen, så att risker kan undvikas.

Negativa konsekvenser av planförslaget bedöms främst uppstå av ianspråktagandet av jordbruksmark för byggnation av bostäder och verksamheter. Detta ianspråktagande innebär negativa konsekvenser för både hushållning med resursen jordbruksmark och för kulturmiljövärden, som är knutna till odlingslandskapet. Jordbruksmark tas i anspråk i anslutning till de tre tätorterna, men de negativa konsekvenserna för kulturmiljövärde bedöms främst uppstå söder om Bara. Det finns naturliga svårigheter för orterna i Svedala att växa utanför tätortsgränserna, utan att ta jordbruksmark i anspråk, eftersom de omges av jordbruksmark. Därför är det positivt att förtätning i orterna föreslås, men planförslaget behöver ytterligare undersöka alternativ till ianspråktagandet av jordbruksmark eller visa på att detta är gjort och att inga alternativ finns. Negativa konsekvenser finns också när det gäller demokrati och delaktighet, eftersom planförslaget saknar en plan för dialog som säkerställer att olika grupper kommer till tals i processen med översiktsplanen. Möjligheter

finns dock att arbeta vidare med detta under samrådet och i efterföljande planering.

För samtliga riksintressen gäller att planförslaget behöver kompletteras med hur kommunen avser att tillgodose riksintressena.

I tabellen nedan finns pilar som visar om planförslaget huvudsakligen bedöms bidra till positiva eller negativa konsekvenser för temat.

Tema	Konsekvensbedömning
Resurser och klimat	
Naturmiljö och biologisk mångfald	
Landskap och kulturmiljö	
Bostäder och sysselsättning	
Hälsa och livskvalitet	
Delaktighet och demokrati	

8 Fortsatt arbete och uppföljning

Enligt 6 kap 11 § 5 punkten miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla uppgifter om de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa miljöeffekter. Då arbetet med översiktsplanen är i ett samrådsskede finns det möjlighet att arbeta vidare med innehållet i översiktsplanen för att stärka dess styrning mot en hållbar utveckling. Det fortsatta arbetet med översiktsplanen bör därför ta sin utgångspunkt i de förslag på åtgärder som föreslås i kapitel 5.

Enligt 6 kap 11 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför. Uppföljningen av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av översiktsplanen i realiteten ger bör så långt som möjligt kopplas till befintliga tillsyns-, miljölednings-

och övervakningssystem. Det innebär att vidare åtgärder bör baseras på de resultat som övervakningen ger gällande aspekter såsom bullernivåer, luftkvalitet, status i vattenförekomster med mera. Det ger underlag till vilka ytterligare åtgärder och strategier som behöver tas fram.